

DIPLOMADOLGOZAT

Tolnai Gabriella

2023

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Károly Róbert Campus

**BEFEKTETÉSI LEHETŐSÉGEK HAZÁNKBAN A
LAKOSSÁGI SZÉKTORBAN**

az elmúlt időszak gazdasági eseményeinek tükrében

Konzulens

Dr. Tóth Ilona Eszter

egyetemi docens

Készítette

Tolnai Gabriella

vezetés és szervezés szak

levelező tagozat

2023

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	1
1. BEFEKTETÉSI SZOLGÁLTATÓK, BEFEKTETÉSI TANÁCSADÁS	4
2. A VIZSGÁLT IDŐSZAK GAZDASÁGI ESEMÉNYEINEK ÁTTEKINTÉSE ...	6
2.1. Koronavírus megjelenése és hatása a háztartásokra.....	6
2.2. Orosz-ukrán konfliktus és gazdasági hatásai.....	8
2.3. Energiahelyzet alakulása	12
2.4. Az infláció alakulása 2021-től napjainkig	17
2.5. Kormányzati támogatások hatása a gazdaságra	20
2.6. EU-s pénzek visszatartása és okai	22
3. ANYAG ÉS MÓDSZER.....	24
4. A KÉRDŐÍVES KUTATÁSOM EREDMÉNYEI	29
5. BEFEKTETÉSI JAVASLAT A KÉRDŐÍVEM EREDMÉNYEI ALAPJÁN	38
6. KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK.....	44
ÖSSZEFOGLALÁS	46
IRODALOMJEGYZÉK	49
ÁBRÁK JEGYZÉKE	52
MELLÉKLETEK.....	55

BEVEZETÉS

Diplomamunkám témájának – „*BEFEKTETÉSI LEHETŐSÉGEK HAZÁNKBAN A LAKOSSÁGI SZÉKTORBAN - az elmúlt időszak gazdasági eseményeinek tükrében*” - kiválasztásakor a fő szempont az átlagemberek – a lakosság - megtakarításokkal kapcsolatos preferenciáinak és az azt befolyásoló főbb tényezőinek - a megtakarítási hajlandóság, a kockázatvállalás mértéke - változásainak vizsgálata volt az adott időszakban – tekintettel az ezen periódusban bekövetkezett, a korábbiaknál jelentősebb, a társadalom és a gazdaság egészére ható eseményekre.

A 2008-2009-es gazdasági válsághelyzet óta a magyar gazdaság viszonylag folyamatos, emelkedő pályán mozgott, a jegybank és a kormányzat gazdaságélénkítő intézkedései inkább a fogyasztás mintsem a megtakarítások irányába terelték a lakosság szabad pénzeszközeit. Az irányadó kamatok gyakorlatilag 0-hoz közeli vagy akár negatív reáljövedelmet termeltek az e körben általánosan használt megtakarítási formáknál.

Az elmúlt rövid időszakban (1-3 év) viszont olyan előre nem látható, jelentős változásokkal szembesültünk, amelyek nem csak a gazdasági helyzetre, hanem a lakosság jelentős részének az egyik legegyszerűbb szükségletére, a biztonságérzetre gyakoroltak nem kevésbé jelentős hatásokat.

A 2019 végén Kínában megjelent, rendkívül fertőző ($R_0 > 2$) vírus (COVID-SARS 2), már 2020 elején okozott megbetegedéseket Európában (elsőként Franciaországban) és az Egyesült Államokban is, tavaszra elterjedt szinte az egész világon.

2020. március 11-én a WHO világjárvánnyá (pandémia) nyilvánította.

Magyarországon 2020. március elején jelentették az első haláleseteket, március 11-től egészségügyi vészhelyzetet, március 28-ától kijárási korlátozásokat vezettek be.

A pandémia nem csak az egészségügyben okozott máig tartó problémákat - megközelítőleg 40 ezer halott (ezek ~10%-a gazdaságilag aktív 20-59 közötti korosztályból), az egészségügyi ellátórendszer megroppanása, a szűrővizsgálatok és a tervezett műtétek elmaradása miatti késések ledolgozása – hanem gazdasági hatásai is velünk maradtak hosszú távon is – bizonyos ágazatok (turizmus, szállítmányozás, vagy akár az ipari termelés) csak

2021 végére – 2022 közepére közelítették meg vagy érték el a pandémia előtti teljesítményüket, a vendéglátóipar például máig sem.

Még a pandémia ideje alatt a világgazdaság egészére ható baleset történt a nemzetközi szállítmányozásban: 2021. március végén az Evergiven konténerszállító hajó partnak ütközött az Európa és Ázsia közötti kereskedelmet lebonyolító fő útvonal, a Szezi- csatorna egy szakaszán, 6 napra lezárva a mindkét irányú forgalmat.

A közvetlen – a hajóban, az infrastruktúrában, illetve a szállított áru késedelméből származó – káron kívül jelentős gazdasági károk jelentkeztek a nemzetközi szállítmányozás egy részének leállításából, késedelméből, illetve kapacitás-vesztéséből, és a szállítási ütemtervek felborulásából. A magyar lakosságot érintő hatások az ipari termelés csökkenésében, de legfőképpen a szállítási költségek emelkedése miatti import-ár növekedésében jelentkeztek.

2022 február végén Oroszország reguláris haderővel átlépte közvetlen szomszédunk Ukrajna határát és területszerzési célú háborút indított. Az azt megelőző időszakban már folyamatosan emelkedő árak az energiahordozók piacán ennek hatására extrém szintet elérő gyors emelkedésbe kezdtek - a gázár például február és augusztus között mintegy 4-szeresére nőtt, (80\$-> 300\$ / MWH) -, és az EU és Oroszország között ellenségesse váló viszony, a bevezetett szankciók és az orosz energia-hordozó export-politika miatt sokáig magasan is maradtak, annak ellenére, hogy az EU korábbi jelentős orosz kitétsége (~40%) mostanra 10% alá csökkent.

Mivel Magyarország energiahordozókat érintő orosz kitétsége nem változott, jelenleg hosszabb távon számíthatunk magas energiaköltségekre, a lakosságot érintő kormányzati intézkedések ellenére is (rögzített/hatósági ár).

A hipotézis felállításakor abból a feltételezésből indultam ki, hogy a fent felvázolt történések a magyar lakosságot nem csak a kedvezőtlen világpiaci események miatt egzisztenciális félelmeik növekedésében érintik, hanem valós fizikai fenyegetettségként élik meg a pandémiát, illetve a szomszédos országban zajló háborús eseményeket. Mivel az emberek egyik legelemibb szükséglete a biztonságra való törekvés, a befektetési hajlandóság vizsgálatának alaptézise egyrészt a befektetési portfólió elemeinek a biztonságos vagy

biztonságosnak gondolt befektetések (államkötvények, pénzpiaci alapok, deviza, arany) irányába történő elmozdulása volt a nagyobb nyereséggel kecsegtető, ám kockázatosabb formák felől (részvények, származtatott alapok stb.), másrészt vizsgálatra érdemesnek gondoltam, hogy ezen események voltak-e és milyen hatással a befektetések nagyságára, ösztönzőleg hatottak-e további megtakarításra, a lakosság fogyasztásra költi-e az közvetlen kormányzati támogatásokat vagy inkább tartalékol.

A dolgozatom megírása során az alábbi hipotéziseket állítottam fel:

H1: Feltételezem, hogy a jelenlegi gazdasági helyzetben a lakossági befektetők inkább a kockázatmentes befektetések irányába fordultak.

H2: Várákozásom szerint egyre kevesebb az átlagállampolgárok havi megtakarítási lehetősége.

H3: A pénzügyi tudatosság hazánkban még mindig hagy némi kívánni valót maga után, a pénzügyi döntések jelentős részében inkább az érzelmi mintsem az értelmi tényezők dominálnak.

1. BEFEKTETÉSI SZOLGÁLTATÓK, BEFEKTETÉSI TANÁCSADÁS

A befektetési piaci közvetítők által végzett tevékenységet általánosságban befektetési tevékenységnek nevezzük.

A befektetési szolgáltatási tevékenység az alábbi tevékenységek üzletszerű folytatása forintban, devizában egy vagy több befektetési eszköze:

- bizományosi tevékenység,
- kereskedelmi tevékenység,
- egyéni portfóliók kezelése a befektető által adott megbízás alapján,
- ügynöki tevékenység,
- az értékpapír forgalomba hozatalának szervezése.

Kiegészítő befektetési szolgáltatási tevékenység:

- értékpapírok letéti őrzése,
- befektetési hitel nyújtása,
- befektetési tanácsadás,
- ügyfélszámla-vezetés,
- értékpapírszámla-vezetés.

A tőkepiaci közvetítést végző szervezetek közül a befektetési szolgáltatók azok, amelyek a befektetési szolgáltatásokat vagy azok egy részét főtevékenységként végzik. Ezek lehetnek hitelintézetek vagy befektetési vállalkozások. (TOMORI 2016)

A befektetők védelme érdekében a befektetési szolgáltatók 1997. áprilisában létrehozták a Befektetővédelmi Alapot. A BEVA kártalanítási kötelezettségét a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény szabályozza. Feladata a befektetési szolgáltatók által bizományosi, kereskedelmi, portfóliókezelési, értékpapír letétkezelés, letéti őrzési, értékpapírszámla-vezetési, ill. ügyfélszámla-vezetési tevékenység körében a befektetők javára kötött, biztosított, szerződésből eredő követelés befagyása esetén meghatározott kártalanítási összeg kifizetése. Kártalanítás mértéke 2016. január 1-jétől 100.000 EUR. Az euróban meghatározott összeghatárnak forintra történő átszámítása a felszámolás kezdő időpontjának napján érvényes MNB devizaárfolyamon történik. A kártalanítás mértéke egymillió forint

összeghatárig száz százalék, egymillió forint összeghatár felett egymillió forint és az egymillió forint feletti rész kilencven százaléka.

A befektetési szolgáltatók tevékenységi körébe tartozik a befektetési tanácsadás. Ennek keretén belül, illetve a tanácsadás megalapozására pénzügyi tervezést célszerű végezni.

Pénzügyi tervezés során a szakértő tanácsadó rögzíti és elemzi az ügyfél kockázati és vagyoni helyzetét, megoldási javaslatokat dolgoz ki az egyéni életcélokra és lehetőségekre, bemutatja a megoldási alternatívákat, majd végrehajtja az ügyfél által választott tranzakciókat.

A pénzügyi tervezés fázisai a következők:

- igényfelmérés,
- termékismertetés,
- pénzügyi terv, prezentáció,
- döntés,
- megvalósítás, valamint
- felülvizsgálat, ellenőrzés.

A megfelelően kezelt vagyon, a befektetések segítenek az ügyfél pénzügyi céljai elérésében. A befektetés tervezésének első lépése felmérni a rendelkezésre álló befektetési lehetőségeket és azok jellemzőit. Második lépés az ügyfél igényeinek lehetőleg minél pontosabb feltérképezése, majd ezen ismeretek alapján az egyénre szabott befektetési csomag -portfólió – összeállítása.

Az egyes befektetési lehetőségeknél fontos figyelembe venni a várható hozamot, a hozamok ingadozását és a kockázatot. A várható hozamnál érdemes bemutatni a múltbeli teljesítményeket, kihangsúlyozva, hogy a múltbeli hozam nem jelent garanciát a jövőbeni eredményre.

A befektetési portfólió lehetséges stratégiai összetétele:

Konzervatív (kockázatkerülő) eszközeloszlás: 80% kötvény, 20% részvény.

Kiegyensúlyozott (közepes kockázatú) eszközeloszlás: 40% kötvény, 60% részvény.

Dinamikus (magas kockázatvállalás) eszközeloszlás: 20% kötvény, 80% részvény.

2. A VIZSGÁLT IDŐSZAK GAZDASÁGI ESEMÉNYEINEK ÁTTEKINTÉSE

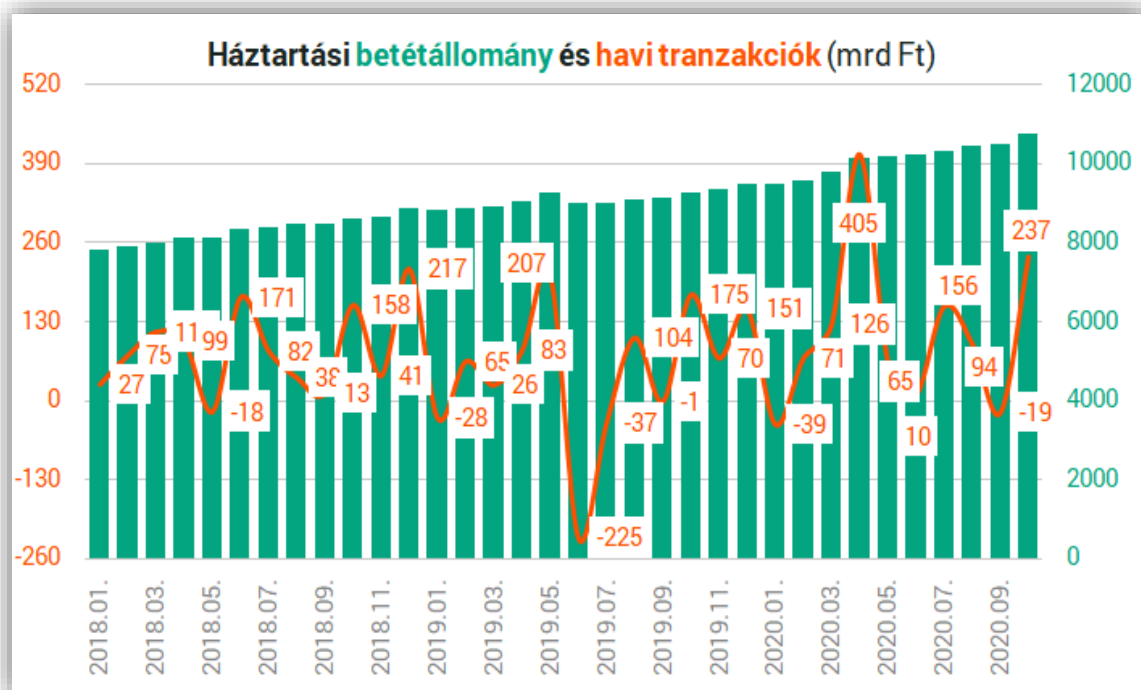
Visszatekintve a 2019-es esztendőig, számos világméretű problémával szembesültünk. 2019-ben megjelent egy addig ismeretlen vírus, mely világjárványt okozott. A halálos áldozatok száma ijesztő méreteket öltött világszinten. Az élet szinte teljesen megállt. Az országok bezárkóztak, javasolt volt otthon maradni, csak a legszükségesebb esetben kimozdulni a védőoltás megjelenéséig. Éppen kezdtünk fellélegezni a pandémia okozta sokkból, a gazdasági élet újraindult, amikor újabb problémával szembesültek a világ vezetői. Az fogyasztói árindex emelkedése, az energiaárak drágulása már a koronavírus okozta gazdasági problémákból történő kilábalás alatt is felütötte a fejét, de a 2022. februárjában kirobbant orosz-ukrán konfliktus felgyorsította a folyamatot.

2.1. Koronavírus megjelenése és hatása a háztartásokra

A koronavírus gyors ütemű és széleskörű elterjedése az egész világot meglepte, 2020. márciusában Magyarországot is elérte. A vírus megjelenésekor a betegek számának minimalizálása, a kórházak leterheltségének csökkentése volt az elsődleges cél a védőoltás elérhetővé válásáig. Az egész világ bezárkózott. A légitölekedés szinte teljesen leállt, a határokon szigorított ellenőrzés, a ki- és belépés negatív Covid teszttel volt csak lehetséges. A koronavírus miatt mind keresleti, mind kínálati oldalról sokk jelentkezett. A globalizáció miatt az ipari létesítmények leállása végigsöpört mindenhol a világon. A kereskedelmet is érintette a járvány: ha víruspánik van, az emberek nem mennek moziba, színházba. (VIROVÁ CZ 2020)

Javasolt volt „Otthon maradni”. Azon cégek, ahol az otthoni munkavégzés - home office - eddig is megoldott volt, nagyon gyorsan átálltak.

A többi piaci szereplő, de maguk a háztartások, illetve a közintézmények – pl. az oktatás, - is kialakította a maga otthoni-munkavégzés gyakorlatát. Az ügyfélkiszolgálás online felületre terelődött, a személyes kiszolgálási szabályok szigorodtak. A koronavírus negatív hatásai mellett pozitív hatásként ugrásszerű növekedést hozott a digitális fejlődésben a magyar szolgáltatóknál, szinte mindenkinek sikerült az átállás, - a megtakarítási piaci felsővezetők viszont jelenleg még abnormális üzletmenetnek tekintik a mostani helyzetet.

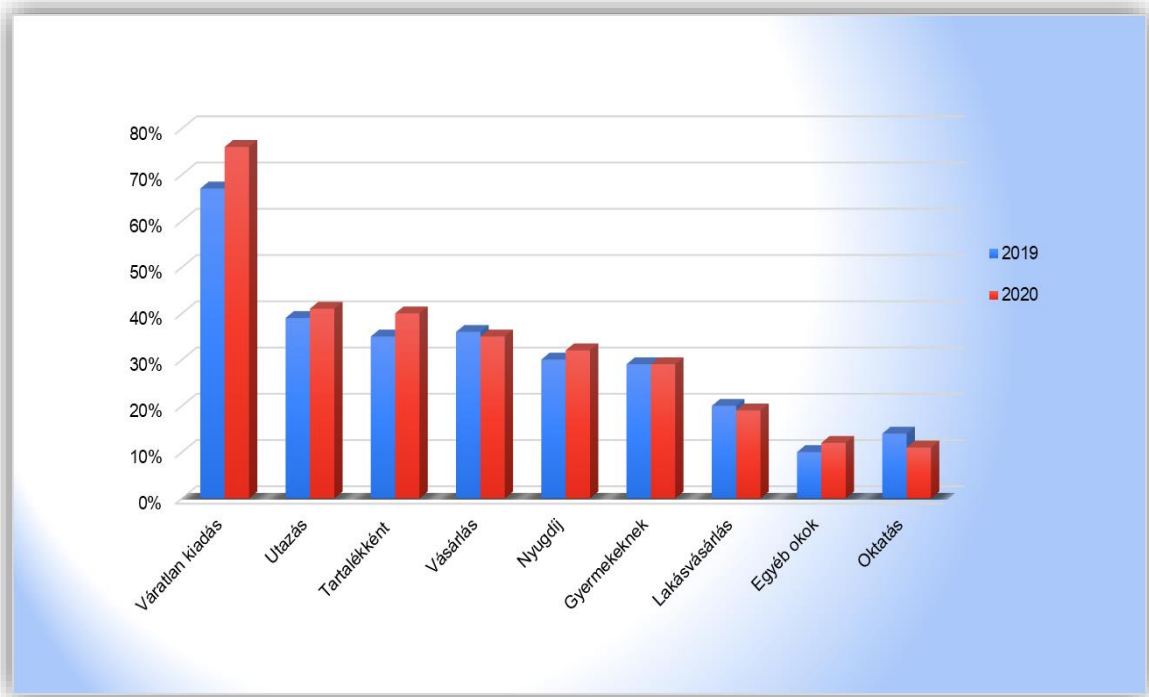
1. ábra: **Háztartások betétállomány-változása 2020. októberig**

Forrás: AKK, Portfólió alapján saját szerkesztés

Az 1. ábra adatai alapján látható, hogy háztartások éves pénzügyi megtakarítása történelmi csúcsra emelkedett. Már a koronavírust megelőzően is nőttek a lakossági megtakarítások, de a vírus hatására erősödött az óvatosság és emelkedtek a kényszermegtakarítások.

A számok azt mutatják, hogy a koronavírus okozta bizonytalanság miatt a lakosság a likvidebb eszközök felé fordult, a vírus 2020. márciusi megjelenésekor hirtelen, de csak átmenetileg, megugrott a készpénzkereslet, a bankbetétek bővülése viszont az év hátralévő részében is megmaradt. A privátbanki ügyfelek is leálltak a MÁP+-vásárlással, sok esetben vissza is váltották a papírban lévő pénzük egy részét, hogy azzal a szinten megtépzott részvénytőzsdéken keressenek majd jó beszállási pontot. Márpedig a szuperállampapírba áramló pénzek nagy része a vagyonosabb ügyfelektől származik. Az állampapír-kereslet csak átmenetileg csökkent, a befektetési jegyek eladása viszont jelentős volt, a tőzsdék visszaesése pedig sokaknak beszállási pontot jelenthetett. (KUTI 2021)

A 2. ábra a havi megtakarítások mértékét és célját mutatja.

2. ábra: **Elsősorban mire tesz félre pénzt a hónap végén?**

Forrás: Intrum alapján saját szerkesztés

A 2. ábra rávilágít, hogy a válság miatt nemcsak a megtakarítások értéke változik, de az is, milyen célra tesznek félre az emberek. 2019 óta jelentősen (67%-ról 76%-ra) nőtt Európaszerte azoknak a fogyasztóknak az aránya, akik vésztartaléket gyűjtenek a váratlan kiadások fedezésére.

2.2. Orosz-ukrán konfliktus és gazdasági hatásai

Jelentősen átrajzolta a világpiaci folyamatokat a 2022. február végén indított orosz háború Ukrajna ellen. A magyar befektetési szakemberek két dologtól tartanak igazán gazdasági szempontból: meddig emeli még a háború az energiahordozók árát és ezzel együtt milyen inflációs nyomással kell szembenéznie a világnak. A portfóliómenedzserek szerint most érdekesebb lehet kívánnia annak, aki befektetésekben gondolkodik, de ilyen háborús feszültségek mellett is vannak olyan szektorok és eszközök, amelyek jól teljesíthetnek.

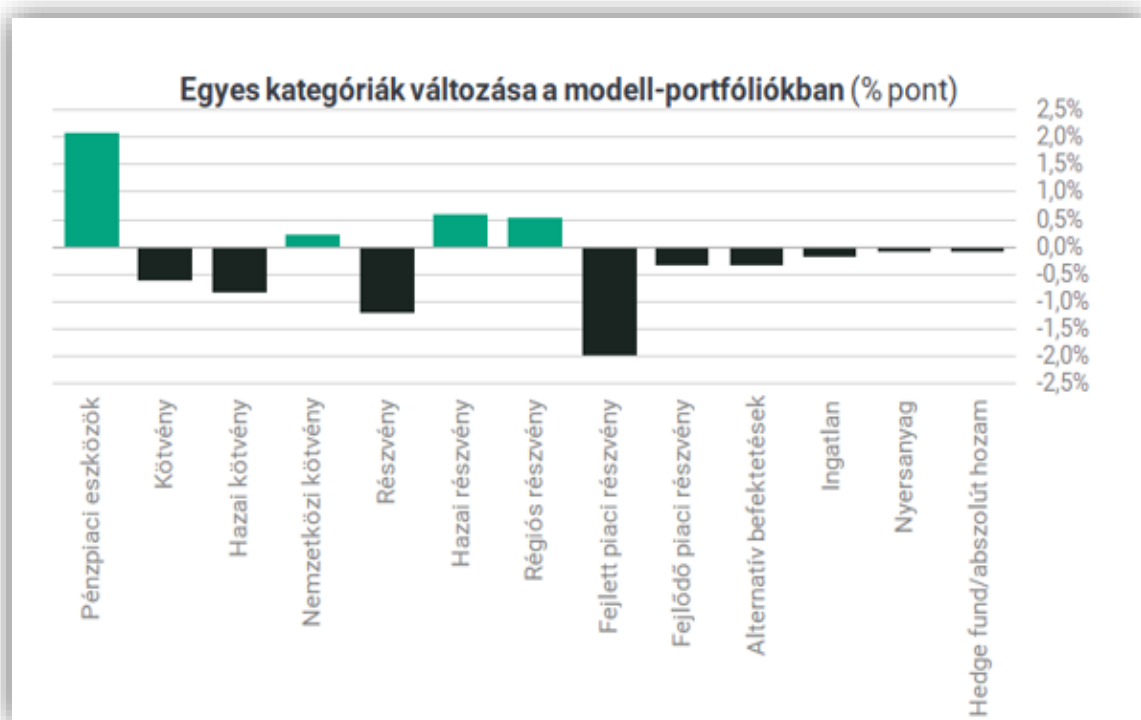
Van olyan szakértő, akik szerint a katonai konfliktus közvetlen világgazdasági hatásai várhatóan korlátozottak lesznek. Az Európai Unió gazdasági aktivitásának csak kis része kötődik közvetlenül az oroszországi külkereskedelemhez, Ukrajna világgazdasági súlya

pedig csekély, így amíg a konfliktus helyi szinten marad, várhatóan nem lesz jelentős negatív hatása a középtávú, globális gazdasági növekedési képre.

Emelkedő infláció, gyenge forint, a jegybanki alapkamatok várható emelkedése, orosz–ukrán háború, oroszok elleni amerikai, uniós, brit és egyéb szankciók. A közös bennük az, hogy mindegyik megnehezíti a befektetők dolgát.

A kockázatkerülés ilyenkor a természetes és helyes válasz, az első piaci reakciók is ezt mutatták a tőzsdék globális esésével, illetve a menekülő devizák és eszközök - mint az arany - árfolyamának emelkedésével. Az eszközök felsorolását folytatva, amire a háború hirtelen jelentős hatást gyakorolt, az a nyersanyagárak emelkedése, és már nemcsak az energiahordozók, hanem például a mezőgazdasági termékek esetében is.

Februárban jelentősen megbolygatta a világot az orosz-ukrán háború és az oroszokkal szemben kivetett nyugati szankciók, mindez a befektetések világát sem hagyja érintetlenül. Emelkedett a pénzpiaci eszközök súlya a modellportfóliókban, ezt a 3. ábra szemlélteti.

3. ábra: Befektetési eszközök változása 2022. február

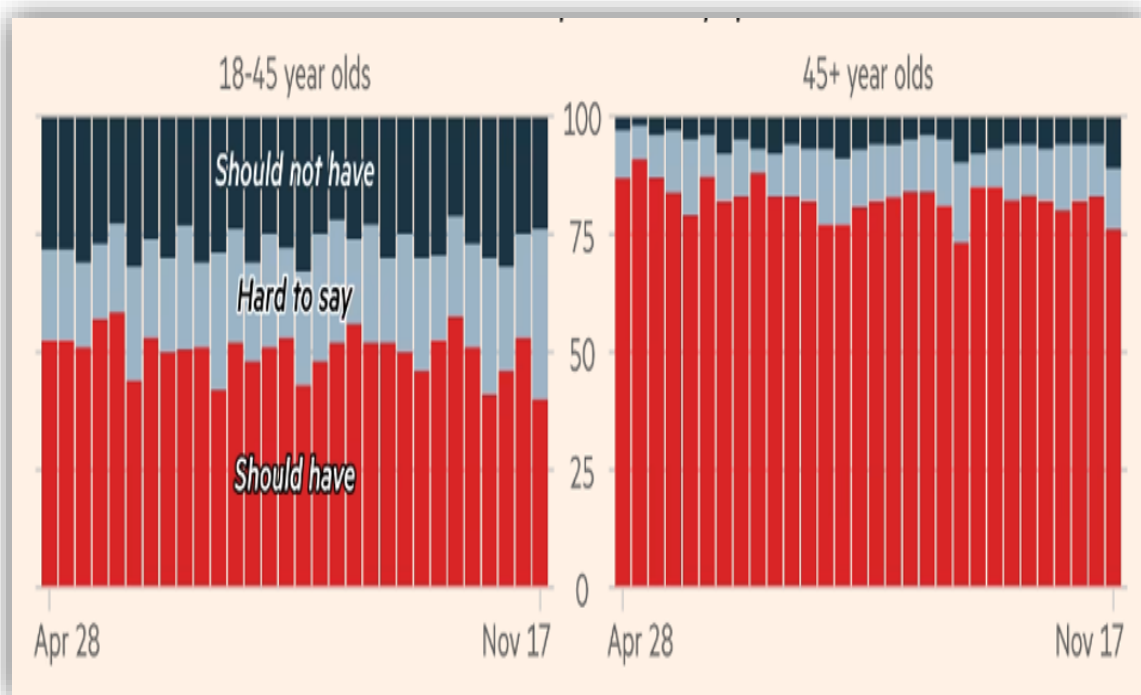
Forrás: Portfólió alapján saját szerkesztés

Ebben a meglehetősen bizonytalan piaci környezetben érthető, ha a befektetők kockázati kitettségüket csökkentve biztonságosabb vizekre eveznek, ám némi meglepetésre ennek épp az ellenkezője történt az amerikai pénzügyi szolgáltató adatai szerint.

A háború elhúzódásának okai

Az oroszok többsége támogatja a háborút.

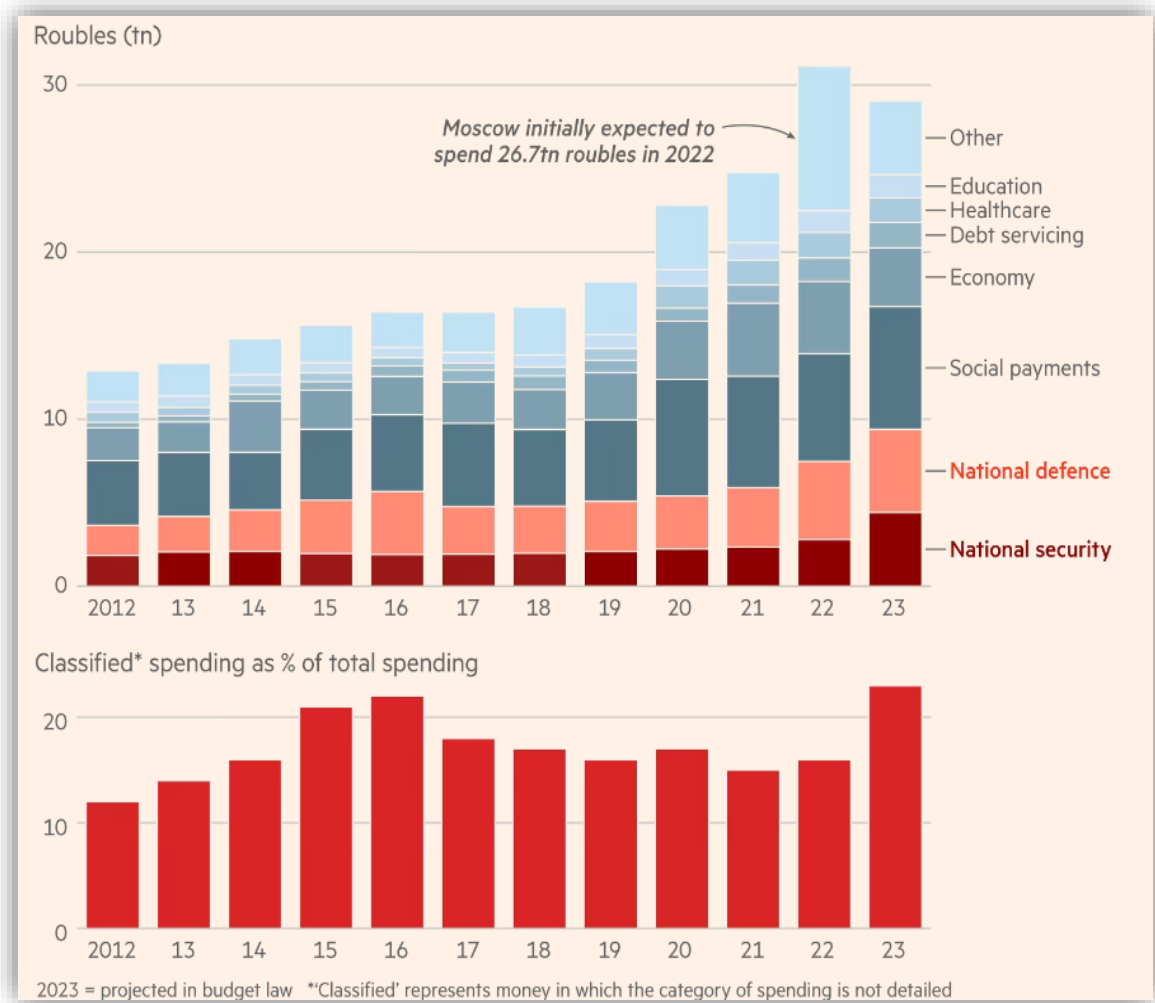
A 4. ábra a Financial Times elemzése alapján készült, miszerint a megkérdezettek nagy többsége támogatja a háborút, amely a 45 év feletti korosztályra erősebben jellemző. Érdekes módon, az aktív harcképes korosztály nagyjából fele támogatja, míg csupán 20-25%-a ítéli el a sokszor hangoztatott „különleges katonai műveletet”. Egyedül a 2022. szeptemberi részleges mozgósítás után esett vissza azon 18-45 éves életkorú férfiak száma, akik támogatják a háború folytatását. Az országban jelentős a hadra fogható felnőtt férfiak száma, közel 10 millió férfit tudnának besorozni, a folyamatos személyi utánpótlás lehetősége miatt érdekük a befejezés.

4. ábra: Ön szerint Oroszországnak el kellett kezdeni a speciális katonai műveleteket, vagy nem?

Forrás Financial Times alapján saját szerkesztés

A háború folytatása mellett szól, hogy Oroszország költségvetése 1/3-át fordítja védelmi kiadásokra. Az 5. ábra bemutatja, hogy a nemzetvédelmi és nemzetbiztonsági kiadások a Krím-félsziget 2014-es annektálása és a 2022-es Ukrajna elleni támadás után jelentősen megemelkedtek.

5. ábra: Oroszország költségvetése 1/3-át fordítja védelmi kiadásokra

Forrás: Financial Times alapján saját szerkesztés

A szankciók hatása már érződik a fosszilis energiahordozók értékesítéséből kieső bevétel, de az ország és a háború továbbra is finanszírozható.

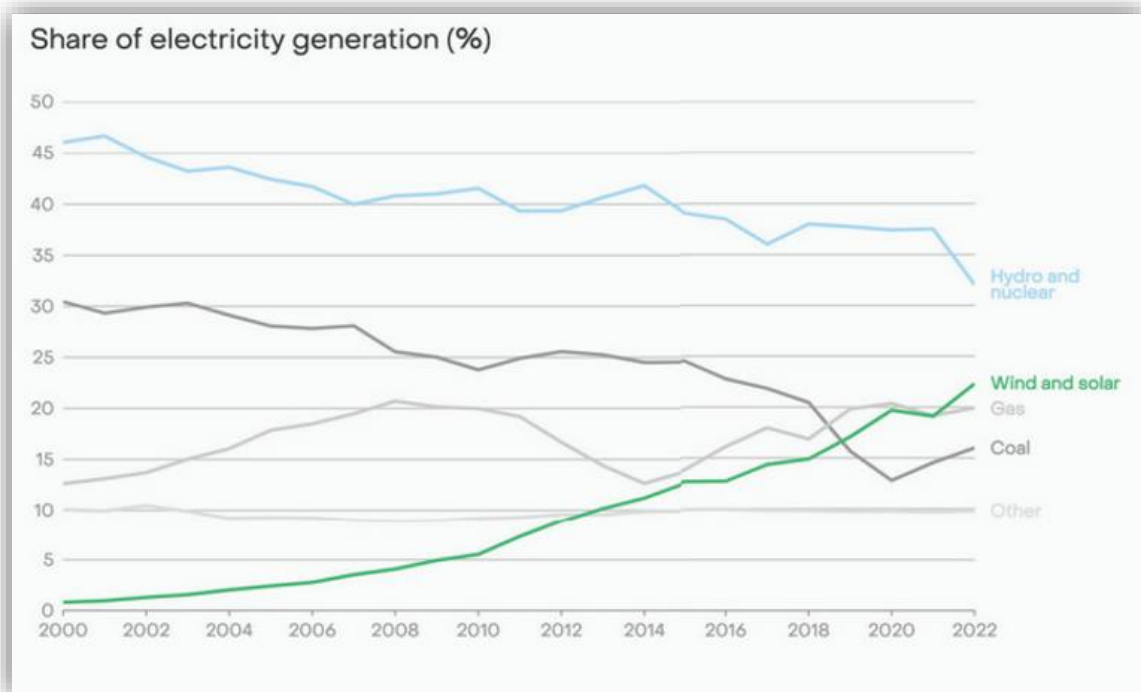
2.3. Energiahelyzet alakulása

Az általános vélekedéssel ellentétben az energiaválság nem az orosz-ukrán háború kitörésével kezdődött el, hanem csak a válság kiteljesedése tehető erre az időszakra, azaz olyan szintűvé vált a probléma, hogy már az átlagember is erősen érzi a pénztárcáján a válság hatásait. Sokkal inkább az elmúlt 5-10 évre nyúlnak vissza, és erősen összefüggenek a zöld átmenettel, azaz a nyugat-európai országok azon szándékával, melynek lényege, hogy a fosszilis energiahordozókról áttérjenek a megújuló megoldásokra, a szél-, víz-, napenergia nagyobb fokú kihasználása. (NAGY 2022)

Nem segített a helyzeten a koronavírust követő időszak, mivel ebben az időszakban újabb kapacitások épültek le, beruházások maradtak el.

Az energiaválság elmélyülését és az orosz-ukrán háború kitörését hozó 2022-es év az európai energetikai paradigmaváltás szempontjából felemás eredményeket hozott, az azonban egyértelmű, hogy a tavalyi fejlemények hatására a klímavédelem mellett már az ellátásbiztonsági megfontolások is az alacsony karbonkibocsátású energiaforrásokra való minél gyorsabb átállás mellett szólnak. Ma már kijelenthető, hogy Európának sikerült elkerülnie az energiakrízis legrosszabb forgatókönyveinek megvalósulását. Sőt, a krízis kétségtelenül felgyorsította az európai villamosenergia-rendszer kizöldítését. A 2022-es év sokkjai csak kisebb fellendülést okoztak a szénfelhasználásban, de hatalmas lendületet adtak a megújuló energiaforrásoknak. (MAJOR 2022)

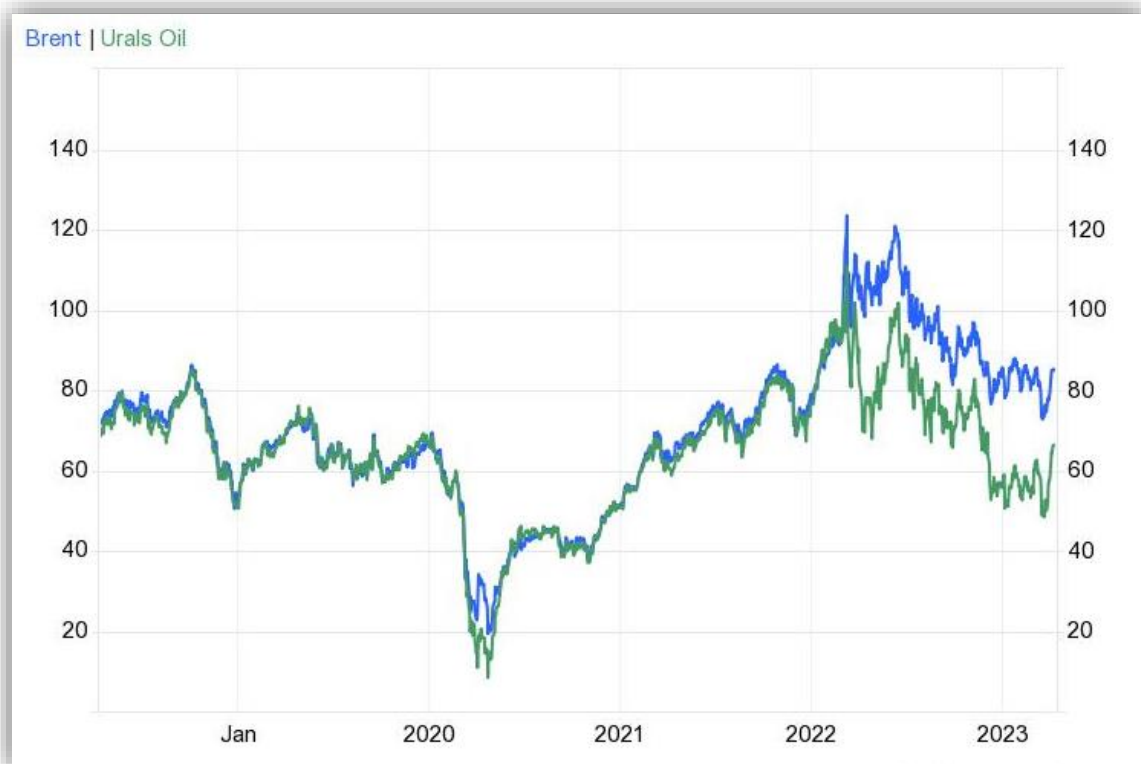
Az egyik lefontosabb folyamatot a szél- és napenergia részarányának gyors emelkedése jelenti: az időjárásfüggő megújulók súlya a teljes áramtermelésen belül 2022-ben új rekordra, 22 százalékra emelkedett, ahogy azt a 6. ábra-n láthatjuk és most először megelőzte a földgázét (20%).

6. ábra: A szél- és napenergia részaránya az EU energiafelhasználásában

Forrás: EMBER alapján saját szerkesztés

A 7. ábra-n jól látható, hogy a koronavírus okozta válságot követően az olaj ára drágulásnak indult. A Nyugat-Európában kitermelt Brent típusú (kék) olaj ára 120 dollárig drágult. Ezt az árváltozást követte az orosz Ural típusú olaj ára (zöld) is egészen a 2022-es időszakig. Tekintettel arra, hogy Európából kitiltásra került az Oroszországból származó, tengeren szállított nyersolaj, és 2023 elejétől bizonyos kőolajtermékek (Magyarország a csővezetéken szállított nyersolaj tekintetében felmentést kapott ez alól), így az Ural típusú olajat jelenleg csak jelentős diszkonttal lehet forgalmazni, az ára lényegesen olcsóbb mint a Brent olajé.

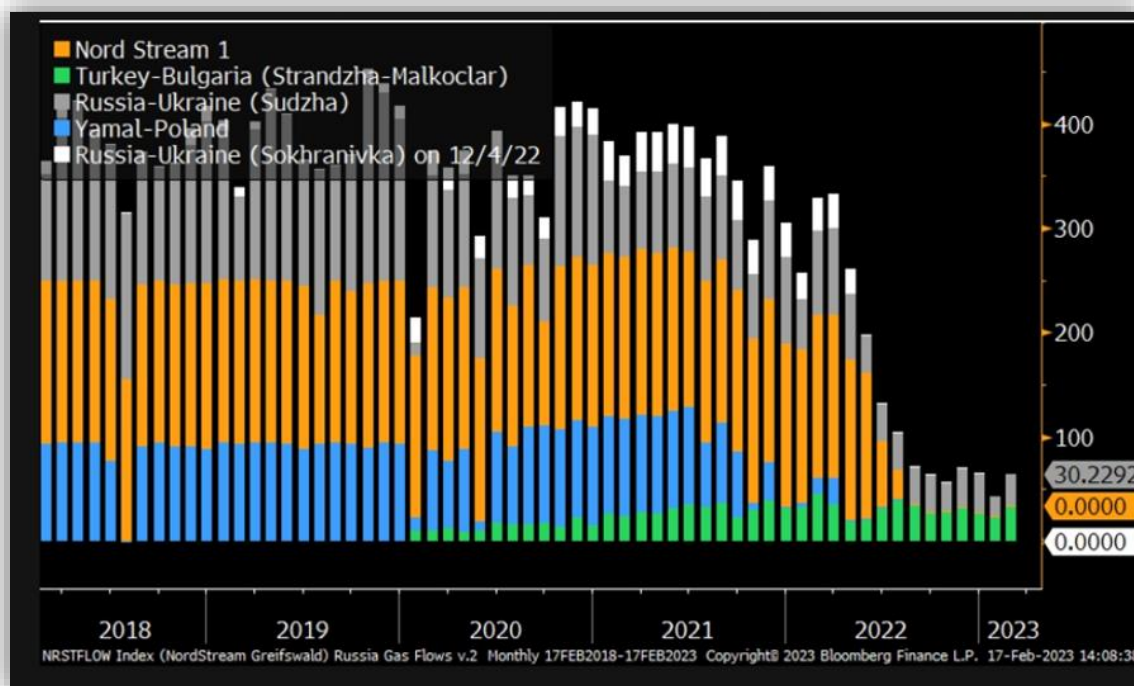
7. ábra: Brent és Ural típusú olaj árfolyamának összehasonlítása

Forrás: Trading Economics alapján saját szerkesztés

Az energiaválság Magyarországot is súlyosan érinti. Ennek oka, hogy az energiaellátásban (földgáz, kőolaj) nagy fokú az orosz fosszilis energiahordozókra történő ráutaltsága az országnak, ráadásul a rezsicsökkentés programja eddig nem ösztönözte a lakosságot, a vállalkozásokat az energiatakarékosságra (nem, vagy csak nagyon hosszú idő után térülnek meg a beruházások, ha alacsonyok az árak).

A növekvő világpiaci árak azonban jelentősen megnövelték az ország energiaszámláját.

Oroszország EU felé irányuló gázszállításának változását a 8. ábra mutatja.

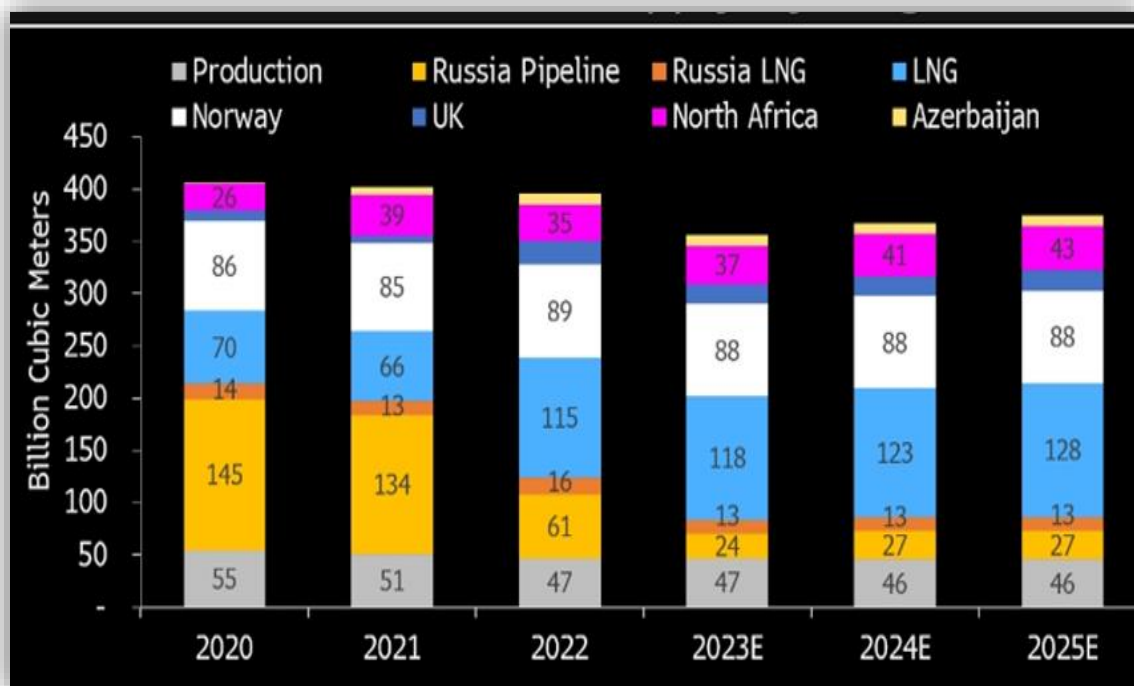

8. ábra: **Oroszország EU felé irányuló gázszállításának változása**

Forrás: Bloomberg alapján saját szerkesztés

A jelek szerint Európa rekordsebességgel képes csökkenteni függőségét az orosz energiahordozókkal szemben, ezt a 8. ábra is világosan szemlélteti, de látni kell, hogy az átmenetnek vannak szomorú részletei is. Az európai kormányok bármekkora összeget kifizetnek a cseppfolyós földgázért, és az sem mellékes, hogy az LNG-tankerek a csővezetékes szállítással szemben járulékos kárként mennyi szennyezőanyagot juttatnak a levegőbe.

Számtalan európai ország, például Németország vagy éppen Lengyelország a szintén környezetszennyező szénhez nyúlt vissza energiaszükségletének kielégítésére. A számla is magas lett: Európának tavaly összesen nagyjából ezermilliárd dolláros energiaszámlát kellett kiegyenlítenie, a kormányok több százmilliárd eurós támogatásokról döntöttek. Ugyanakkor egy évvel ezelőtt nagyjából napi egymilliárd dollárt utalt át a blokk Oroszországnak, az importált gáz, olaj és szén ellenértékéért. Ma ez az összeg a töredékére zuhant.

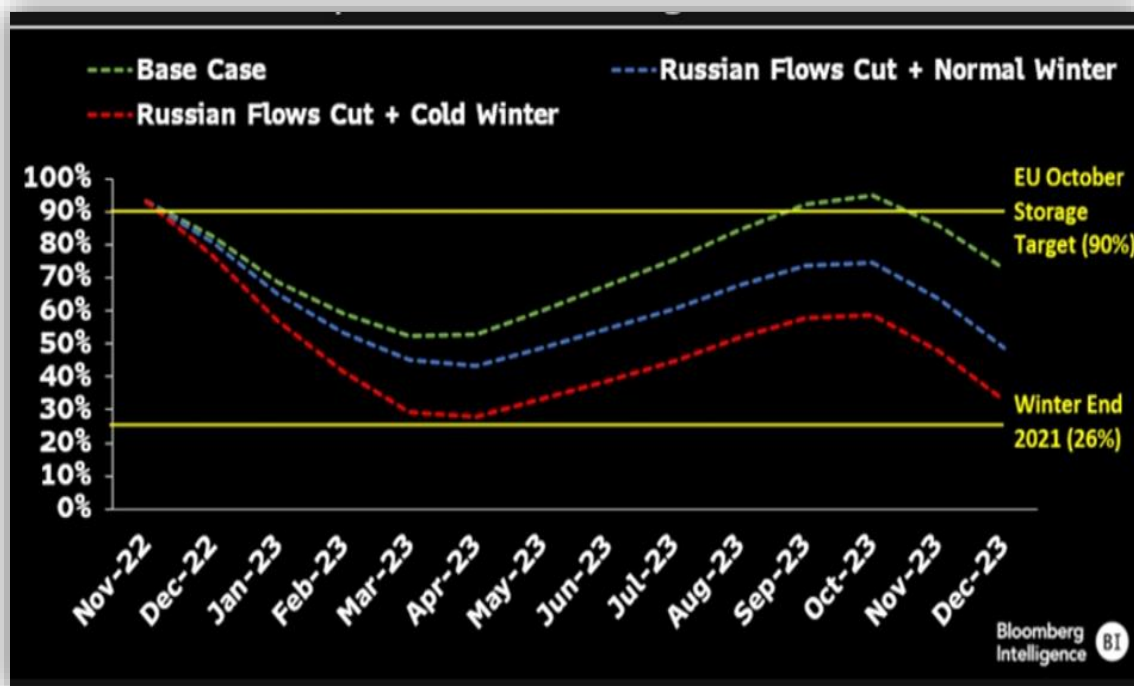
9. ábra: Az Európai Unió gázellátása beszállító nemzetek szerint

Forrás: Bloomberg alapján saját szerkesztés

2050-re nettó nullakibocsátásúvá válik az egész unió – ezt a tézist gyakorlatilag törvénybe iktatták a tagországok.

Nem alakul a tervek szerint Oroszország próbálkozása, hogy az energiát használja fegyverként Európa ellen. Nyolc hónappal az ukrajnai invázió kezdete után a kontinens nagyrészt leválasztotta magát eddigi legnagyobb (~40%) energiaforrásáról.

A 10. ábra-ról leolvasható, hogy gáztárolók 2022. októberére 91 százalékig fel voltak töltve, ami messze meghaladja a novemberre Brüsszel által kitűzött 80 százalékos célt.

10. ábra: Az európai gáztározók töltöttségének előrejelzése

Forrás: Bloomberg alapján saját szerkesztés

Az energiaellátás biztonsága azonban változatlanul veszélyben van, a szállításban keletkező fennakadások vagy különösen nagy hideg esetén lehetnek áramkimaradások, és szükségessé válhat a gázfogyasztás korlátozása. (MEDGYESI 2022)

2.4. Az infláció alakulása 2021-től napjainkig

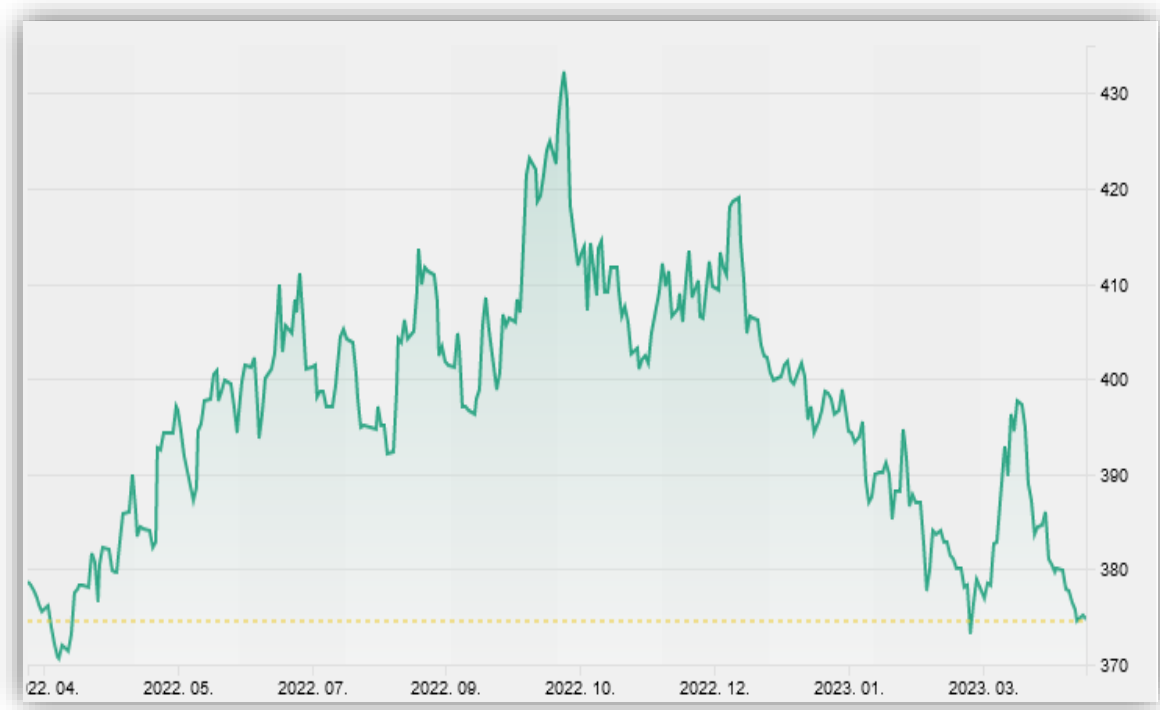
A világjárvány nehézségeiből alig felszusszanva, újabb kihívásokkal találták szembe magukat a jegybanki döntéshozók. A járvány alatti gazdaságélénkítő monetáris és fiskális intézkedések megnövelték a pénzbőséget, keresletet, az elmúlt periódusban pedig globális szinten beindult az áremelkedés.

A régióban Magyarország esete azért is számít egyedinek, mert különböző javakra, főképp élelmiszerre, árstopokat vezetett be. Ez az adott termékek árnövekedését megállította, viszont korántsem volt elég az élelmiszerárak növekedésének megfékezésére. A kormány 2021 őszén 6 alapvető élelmiszer esetén határozta meg az ár-maximumot, majd 2022 őszén tovább bővítette a listát, és az élelmiszerár-stopot 2023. április 30-ig meghosszabbították.

Az ársapkák inflációra gyakorolt hosszú távú hatásának megítélésében nincs egyetértés. Az említett termékek esetén az árstop fékezi az élelmiszerek inflációját, de kétséges, hogy ennek milyen hatása van a többi élelmiszer árára, amik esetén nincs ársapka. A kereskedők ugyanis beépíthetik az árstopos termékeken elszenvedett veszteséget egyéb élelmiszerek áraiba, melyek ezáltal hozzájárulhatnak az élelmiszerek esetén tapasztalt magas inflációhoz.

A fogyasztói kosárban lévő élelmiszerek és szolgáltatások inflációja mellett nem szabad megfeledkeznünk az energiaárakról, mely továbbra is fókuszban marad, ugyanis a jelenlegi inflációs csúcsok okaként az élelmiszerárak mellett az energiaárak alakulása is befolyásoló tényezőként hat.

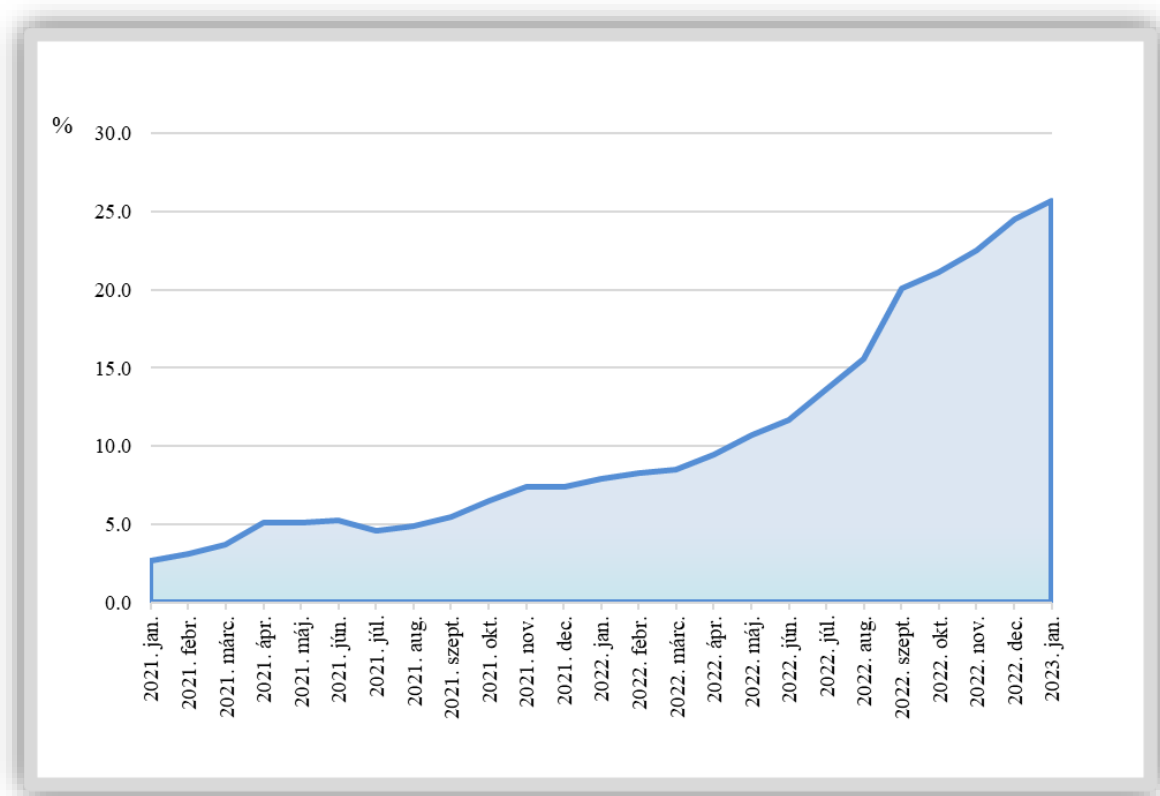
Az árfolyam alakulása kimondottan fontos az infláció szempontjából, a gyengülő árfolyam ugyanis nagyobb inflációs nyomást jelent az országok számára. A 11. ábra a forint árfolyam euróhoz viszonyított árfolyamingadozását mutatja be 1 éves távlatban. Láthatjuk, hogy az elmúlt évben közel 50 forintos sávban mozgott a hazai fizetőeszköz árfolyamjegyzése.

11. ábra: HUF/EUR árfolyam alakulása az elmúlt egy évben

Forrás: Porfólió alapján saját szerkesztés

Mindehhez nem árt tudni, hogy a magyar infláció volt kiugróan legmagasabb az egész EU-ban már a járvány előtt is: 4,7 százalékos volt 2020 januárjában. A hazai pénzromlás üteme a 2022-es orosz inváziós kísérlet előtt, azaz 2022 februárjában már 8,4 százalékos volt. (SZALAI 2023)

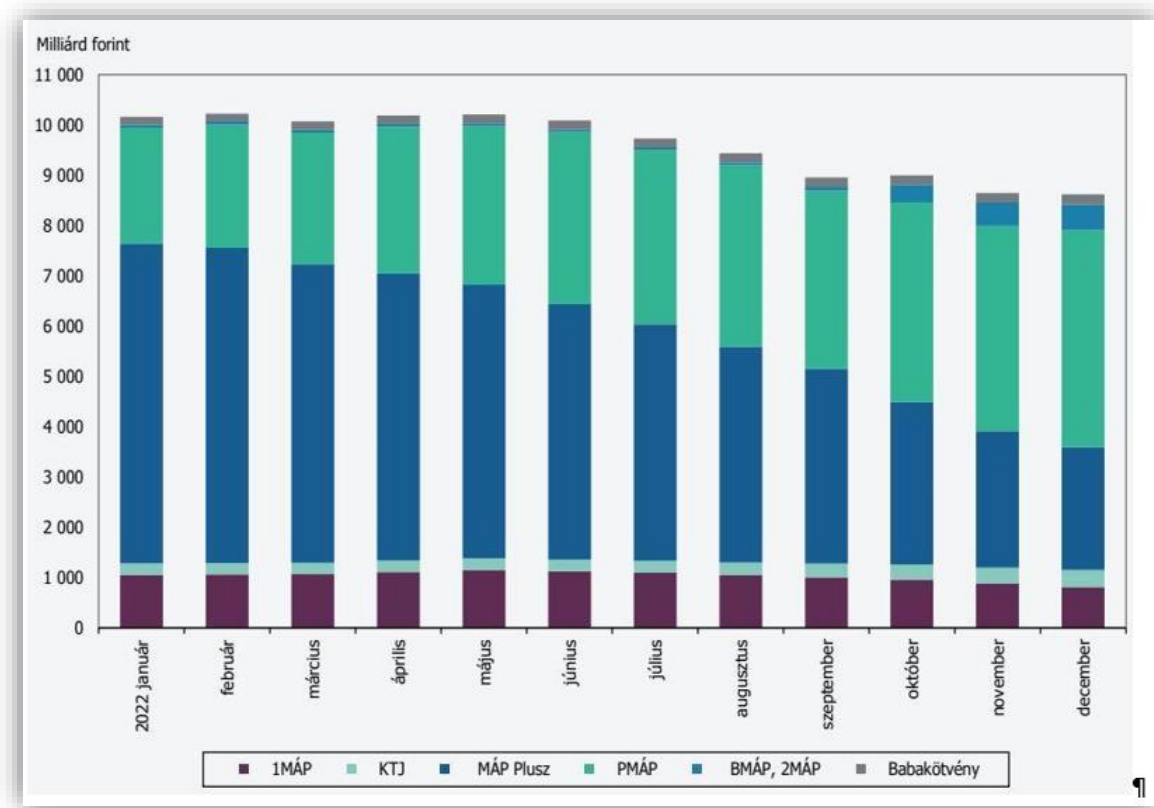
12. ábra: Az infláció alakulása az elmúlt 1 évben

Forrás: MNB alapján saját szerkesztés

A 12. ábra megmutatja, hogy 2021-ben milyen drasztikusan emelkedett az infláció. Az évet még 5% alatti adatokkal nyitottuk, év végére a hivatalos az infláció MNB által közölt hivatalos mértéke 25% fölé nőtt.

A 14,5 százalékra emelkedett éves infláció miatti kétszámjegyű inflációs környezet, túl azon, hogy extra bevételekhez juttatja a kormányt, azért is kedvező a számára, mert erodálja, elértékteleníti a kormányzat hazai pénzében, ez esetben forintban fennálló adósságát. (BÜTTL 2023)

Az 13. ábra szépen mutatja, hogy az infláció meglódulásával hogyan cserélték le a befektetők a fix kamatozású Magyar Állampapír Pluszt inflációkövető állampapírokra.

13. ábra: Lakossági állampapírok állományának alakulása

Forrás: Money alapján saját szerkesztés

Az infláción belül, a főcsoportok szintjén továbbra is az élelmiszerek és a háztartási energia drágulása a legnagyobb mértékű, bár mindkét esetben mérséklődés történt az előző hónaphoz képest. Előbbi 44 százalékról 43,3 százalékra, utóbbi 52,4 százalékról 49 százalékra mérséklődött. (M. ORBÁN 2023)

2.5. Kormányzati támogatások hatása a gazdaságra

A választások előtt számos olyan fiskális intézkedésről döntött a kormány, amelyek növelték a magyar lakosság rendelkezésre álló jövedelmét. A táblázatunkban összefoglalt juttatások részben egyszeri, részben rendszeres többletjövedelmet jelentenek a háztartások számára. A 2022-ben összesen csaknem 2.000 milliárd forintra rúgó kifizetésekből nagyjából 1.200 milliárd forint vagy egyszeri (pl.: családi szja-visszatérítés), vagy évente csak egyszer jelentkező (pl.: 13. havi nyugdíj) többletjövedelemnek számít,

így nagyobb arányban fordíthatják megtakarításra a háztartások, mint a meglévő havi jövedelmüket vagy a juttatások másik részét, a körülbelül 800 milliárd forintot kitevő, az év egészében havonta eloszló rendszeres többletjövedelmet.

2022. februárban mintegy 1,4 millióan kapták kézhez a családi adóvisszatérítést, amelyre közel 1,9 millió dolgozó jogosult. A gyermeket nevelő szülők szja-visszatérítése gyerekeseknek jár, ők igényelhetik vissza személyi jövedelemadójukat. Az SZJA visszatérítés legfeljebb az átlagjövedelemig járt, vagyis maximum 809 ezer forint. (BEKE 2022)

Segítve a fiatalok önálló életkezdését, bővítették a nekik szóló támogatások körét, 2022. január 1-től nem kell személyi jövedelemadót fizetniük a 25 év alatti fiataloknak, ez 22 százalékos pluszt jelent majd a számukra a jövedelmükben.

A K&H-nak az szja-visszatérítéssel kapcsolatos felmérése alapján rávilágít, hogy a mindennapi kiadásokra és megtakarításokra használják fel a közel 600 ezer forintos többletet. Ez a tény érhető annak fényében, hogy a növekedésnek indultak az árak, az élelmiszerárak drasztikusan emelkednek, a fizetések nem nőnek. (SEGESVÁRI 2022)

Az elmúlt hónapokban ezek a pénzek kellő fedezetet nyújtottak arra, hogy a megemelkedő kiadások jó részét ki tudják fizetni a háztartások. Ennek köszönhetően a hazai megtakarítási állományt komolyan konzerválta az „ingyen pénz”.

Azt, hogy év végére felértük ezt a tartalékot, mindennél jobban mutatja, hogy a lakosság tavaly decemberben folyószámlán tartott 7698 milliárd forintos megtakarítása 12 százalékkal múlta alul azt a 8781 milliárd forintot, amelyet az szja visszatérítés csúcshónapjában, február végén őriztek folyószámlákon az ügyfelek

A kormány eredetileg 550-580 milliárd forintos kiadásnak gondolta az szja-visszatérítés, de 2022 márciusában Varga Mihály pénzügyminiszter már arról beszélt, hogy az addig kifizetett összeg már a 650 milliárd forinthez közelített. Végül az infláció ezt a veszteséget ledolgozta a Magyar Államkassza 764 milliárd forint közeli áfatöbblete alapján.

2.6. EU-s pénzek visszatartása és okai

Rendszerszintű problémákat lát a magyar jogállamiság, benne az igazságszolgáltatás és a korrupció elleni küzdelem terén az Európai Bizottság és addig, amíg a magyar kormány nem hajt végre e két területen mélyreható reformokat, nem fogadják el a magyar helyreállítási tervet, illetve ezzel párhuzamosan egyes uniós támogatások utalását felfüggesztették.

A magyar igazságszolgáltatási rendszer magas szinten digitalizált, és jól teljesít az eljárások hossza tekintetében. Ami azonban az igazságszolgáltatás függetlenségét illeti, olyan új, az igazságszolgáltatási rendszert érintő fejlemények következtek be, amelyek további aggályokat vetnek fel az eddigieken túlmenően. Gyakorlati megvalósítást nyertek azok az új szabályok, amelyek alapján az Alkotmánybíróság tagjait a szokásos eljárás mellőzésével lehet a Kúriára kinevezni, az európai szemeszter keretében tett, a bírói függetlenség megerősítésére irányuló ajánlás nyomán pedig továbbra sem történtek megfelelő intézkedések.

A korrupcióellenes stratégia végrehajtása folyamatban van, hatóköre azonban továbbra is korlátozott. Továbbra sem történtek intézkedések a közigazgatás felsővezetésében megjelenő üzleti és politikai szereplők közötti kapcsolatból eredő kockázatok tekintetében.

Továbbra is fennállnak a Médiatanács függetlenségével és hatékonyságával kapcsolatos aggályok. Az állami hirdetések, melyek jelentős mennyiséget képviselnek, továbbra is lehetővé teszik a kormány számára, hogy közvetett politikai befolyást gyakoroljon a médiára.

Ami a fékek és ellensúlyok rendszerét illeti, változatlanul aggályos a jogalkotási eljárás átláthatósága és minősége.

A magyar közbeszerzési piacot változatlanul a versenyellenes gyakorlatok jellemzik, még mindig túl sok az egyszereplős közbeszerzés. Olyannyira, hogy Brüsszel értékelése szerint az unión belül változatlanul a legmagasabbak közt van az olyan eljárásokban odaítélt szerződések aránya, amelyekben csak egy ajánlattevő van.

A verseny hiánya a közbeszerzésben mind a közbeszerzési piacról kiszoruló, mind pedig a helyzetből hasznot húzó vállalatok esetében csökkenti az innovációra való ösztönzést.

Azt azonban hozzáteszik, hogy a magyar hatóságok javítottak a közbeszerzések szabályszerűségének felügyeletén, miután az Európai Bizottság vizsgálatai folyamatosan

súlyos rendszerszintű hiányosságokat és visszaéléseket tapasztaltak az uniós források hazai felhasználásával kapcsolatban.

Az Európai Bizottság elégedetlen a magyar kormány által a jogállamisági eljárásban átküldött végső teljesítési listával, ezért azt javasolja, hogy 7,5 milliárd euró felzárkóztatási forrást függesszenek fel.

az Európai Bizottság elfogadta a magyar helyreállítási programot, ugyanakkor az Európai Bizottság javaslatot tesz arra, hogy függesszék fel a hétéves uniós költségvetés Magyarországnak járó részének egyharmadát, mintegy 3000 milliárd forintot. A magyar helyreállítási tervek zöld utat kaphatnak, de a vissza nem térítendő támogatást nagyon szigorú feltételekhez kötik.

A helyreállítási alap mintegy 5,8 milliárd euró (2.300 milliárd forint) vissza nem térítendő támogatást jelent Magyarországnak, és a koronavírus utáni gazdasági károk enyhítésére szolgál. A tagállamok döntő többsége már tavaly óta hozzáfér a segélycsomaghoz, a magyar kormánynak viszont egészen mostanáig nem sikerült megállapodnia. Ez azért jelentett veszélyt, mert ha idén nem születik megegyezés a brüsszeli testülettel, a keret 70%-át végleg elbukja Magyarország.

3. ANYAG ÉS MÓDSZER

Dolgozatom bevezető fejezetében felvázolt hipotéziseim vizsgálatához és kiértékeléséhez a marketing alapismeretek tárgyban elsajátított ismeretanyag releváns részét, a marketingkutatás lehetséges eseteit használtam fel.

A marketingkutatás olyan komplex vizsgálat, amelynek célja, hogy választ adjon egy konkrét termékre vagy szolgáltatásra vonatkozóan az általános piaci helyzetet, a beszerzési lehetőségeket, keresleti helyzetet és a kínálati helyzetet illetően. A marketingkutatás az információk szisztematikus, objektív feltárása, összegyűjtése, elemzése, közlése, valamint felhasználása, amelynek célja a marketingtevékenység során felmerülő problémák megoldására irányuló vezetői döntések elősegítése (KOTLER és KELLER 2006).

A gyakorlatban a két kifejezést szinonimaként használhatjuk. A fogyasztói kutatások során a marketingkutatás ma már nagyon mélyen elemzi a fogyasztói döntést és mindez nagy segítség a vállalatok stratégiai döntésében. A marketingkutatás módszertanában megkülönböztetünk szekunder és primer információforrásokat. A szekunder információ a más célból már összegyűjtött, valahol elérhető adatok összessége. Ilyenek a belső vállalati és a külső piaci információk. A primer kutatás esetében konkrét kutatási céllal, első kézből származó információgyűjtése és elemzése történik. A kutatás típusa lehet kvalitatív és kvantitatív. Alapvetően ebbe a csoportba sorolható többek között a kísérlet, a kérdőíves felmérés, a megfigyelés és az interjú módszere.

A kérdőíves vizsgálat a leggyakrabban használt primer kutatási, információszerzési technika, alkalmas leíró, magyarázó és felderítő célokra. Az egészségtudományi kutatások területén gyakran használt módszer, különösen olyan fogalmak vizsgálata esetén, mint pl. elégedettség, fájdalom, stressz, életminőség. Információk gyűjthetők továbbá attitűdök, ismeretek, vélemények, elvárások, tapasztalatok a páciensek vagy az ellátók magatartására vonatkozóan. Előnye, hogy viszonylag könnyen kivitelezhető, többnyire nem terheli a megkérdezetteket, megfelelően szerkesztett és kitöltött kérdőívek releváns információkat szolgáltathatnak a kutató számára. Bizonyos kutatási témák esetén gyakran az egyetlen

alkalmazható lehetőség. Hátránya a kutató és a megkérdezett szubjektivitása, esetenként az őszinteség hiánya. A kérdőív szerkesztésének első lépese a szükséges információk körének meghatározása a kutatási céloknak megfelelően, majd a kérdések logikailag és tartalmilag összetartozó csoportokba rendezése. Döntést kell hozni a kérdezés módjáról és a kérdőív típusáról. A kérdezés módjától függően felállítjuk a témacsoportok sorrendjét, formába öntjük a kérdéseket (szövegezés, skálák, válaszkategóriák, táblázatok stb.) és végül egy próbakérdezés (pilot vizsgálat) során feltárjuk az esetleges hibákat.

A statisztikai mintavétel a statisztikai gyakorlatnak az a része, amely során a populációból egyéneket választunk ki független vagy véletlenszerű kiválasztással, azzal a szándékkal, hogy ismereteket szerezzünk a megfigyelni kívánt populációról, és statisztikai következtetésen alapuló előrejelzéseket tehessünk. A mintavétel a statisztikai adatgyűjtés fontos aspektusa. A kutatók ritkán végzik el a felmérést a teljes populáción, mégpedig két okból kifolyólag: a költségek nagyon magasak lennének, valamint mert a populáció dinamikus, azaz idővel változásokon mehet keresztül. A mintavétel három fő előnye, hogy a költségek alacsonyabbak, az adatgyűjtés gyorsabb, és mivel az adathalmaz kisebb, biztosítani lehet a homogenitását, és fokozni lehet az adatok pontosságát és minőségét.

Mintavétel során mindig arra kell törekednünk, hogy minél inkább közelítsünk a reprezentatív mintához. A mintánk minél inkább reprezentatív, annál inkább tükrözi a vizsgálni kívánt alapsokaság összetételét, jellemzőit, annál inkább általánosíthatók a levont következtetések. Fontos kérdés az, hogy mivel az alapsokaság – amelyből a mintát vesszük – nem ismert (éppen a minta alapján kívánjuk megismerni) ezért sohasem lehetünk teljesen biztosak benne, hogy a vett minták valóban reprezentatív. Ezért a mintavételezési szabályok pontos betartásával igyekszünk minél inkább növelni a minta reprezentativitását.

Nem reprezentatív megfigyelés (egyéb részleges megfigyelés), ha nincs benne az általánosításra való törekvés, a következtetések kizárólag megfigyelt személyekre vonatkoznak.

A bevezető fejezetben felállított hipotéziseim vizsgálatához a kérdőíves megkérdezés mellett döntöttem. Az általam készített kérdőívet közösségi oldalakon elérhető ismerőseim között terítettem. A válaszadók száma a gyűjtési időszakban 96 fő volt.

A válaszokat anonim módon fogadtam. Ebben az esetben nem visszamérhető, hogy a válaszadók megfelelnek-e az országos átlagnak, illetve arra sincs rálátás, hogy a kérdőívet egy személy csak egyszer töltött-e ki, így a mintavételt nem tekintjük reprezentatívnak.

Személyes kérdéseket az alapján csoportosítottam, hogy a megkérdezett rendelkezik-e megtakarítással, vagy amennyiben nem, úgy érdeklik-e a megtakarítási lehetőségek.

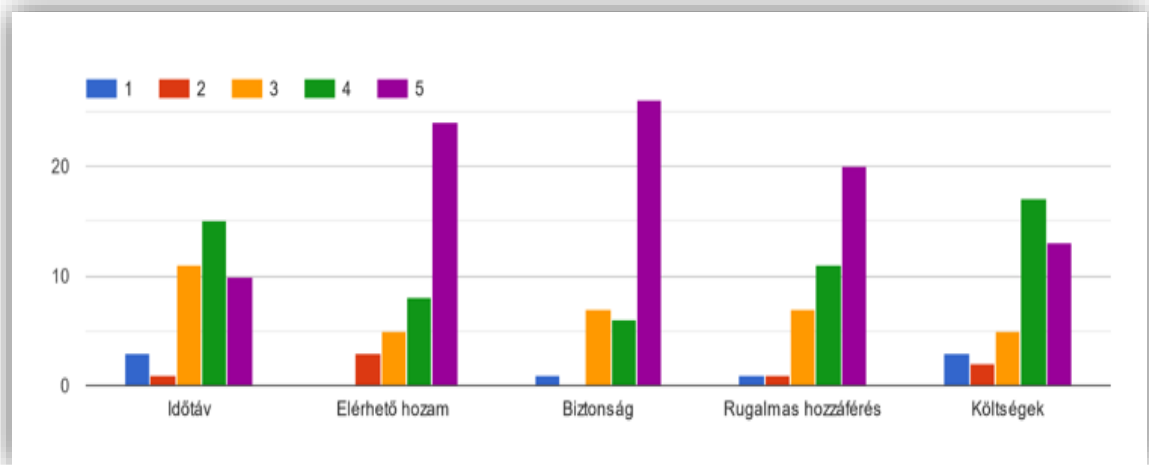
A kérdőív első három kérdésében ezt fogalmaztam meg:

- Jelenleg rendelkezik-e megtakarítással?
- A jelenlegi gazdasági helyzetben van-e (további) lehetősége megtakarítani?
- A jelenlegi gazdasági helyzetben van-e (további) szándéka megtakarítani?

Amennyiben a válaszadó a három kezdő kérdésre nemmel válaszolt, úgy a kérdéssor további része az adott helyzetben irreveláns kérdések figyelmen kívül hagyásával csak a záró részre, a kiértékelés alapjául szolgáló általános kérdésekre (életkor, lakhely stb.) vonatkozott.

Igen válasz esetén a következő kérdéseket kellett megválaszolni:

- Jelenleg mely formában tartja megtakarításait?
- Milyen devizanemben tartja megtakarításait?
- Kérem rangsorolja, általában mely szempontokat tart fontosnak befektetési döntéseinél.

n=96

14. ábra: Befektetési döntési szempontok

Forrás: Primer kutatás alapján saját szerkesztés

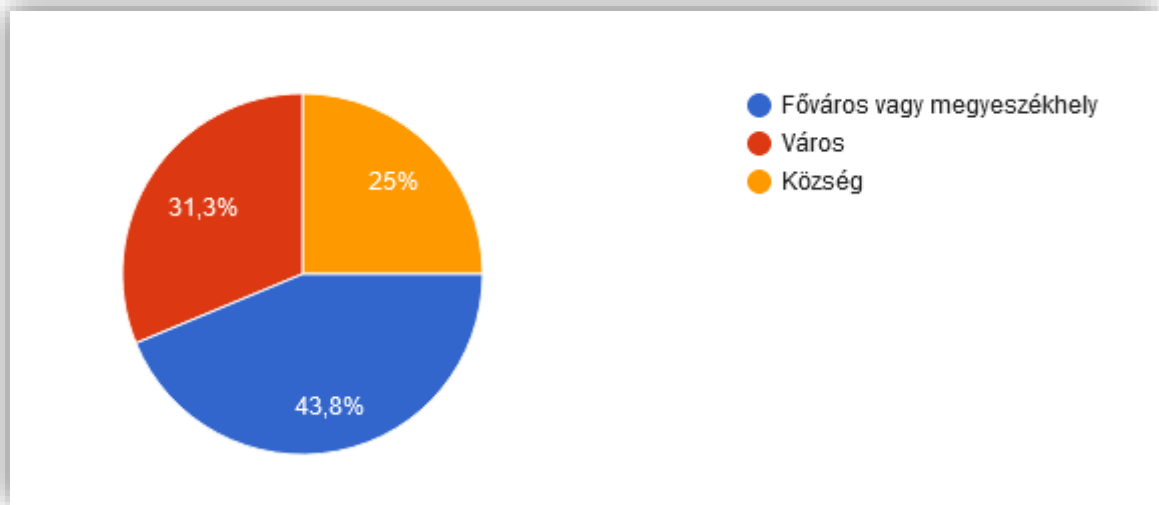
A 14. ábra bemutatja, hogy a válaszadók összességét tekintve a hozam, biztonság és rugalmas hozzáférés volt a legfontosabb szempont, erre adtak legmagasabb pontszámokat.

- Befektetési döntéseinél milyen információkat tart fontosnak?
- Pénzügyi döntéseinél a következők közül mely tényező és milyen mértékben befolyásolja kockázatvállalási hajlandóságát?
- Az elmúlt 5 évben változott-e a bevételeiből megtakarítható összeg nagysága?
- Az elmúlt 5 évben változott-e kockázatvállalási hajlandósága befektetéseinek kezelése során?

Ezután a kiértékelés alapjául szolgáló általános kérdések következtek:

- Lakhely
- Iskolai végzettség
- Életkor

A megszólított személyek lakhely szerinti összetételét a 15. ábra: mutatja be. Látható, hogy háromnegyedük városban él, a fennmaradó 25% lakik községben.

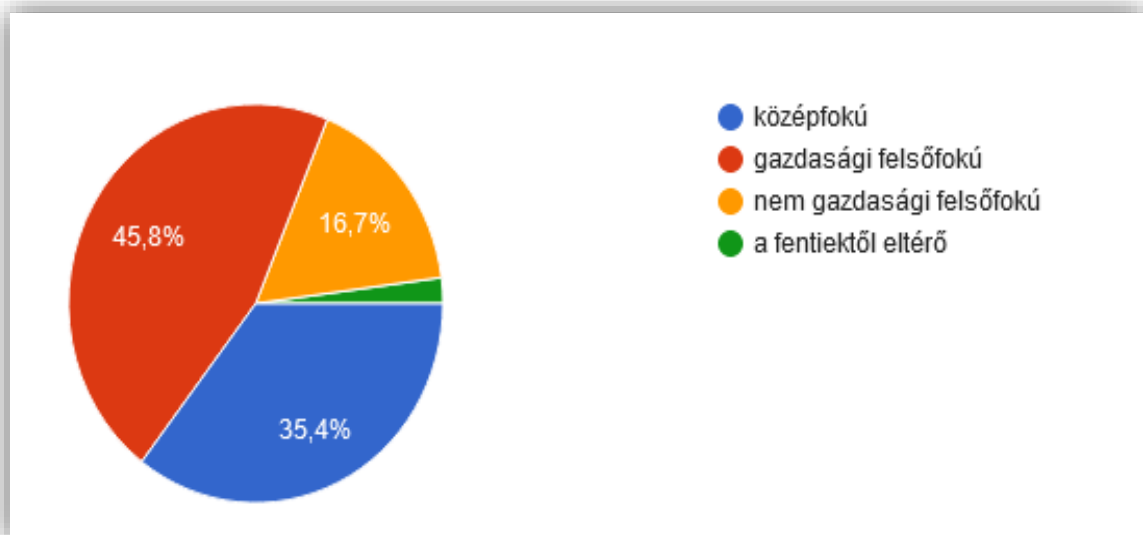

n=96

15. ábra: A válaszadók lakhely szerinti megoszlása

Forrás: Primer kutatás alapján saját szerkesztés

Iskolai végzettségük szerint a válaszadók javarészt a felsőfokú végzettségűek közül kerültek ki, összességében 62%-uk, a többiek alacsonyabb iskolázottságúak. A 16. ábra erre mutat rá.

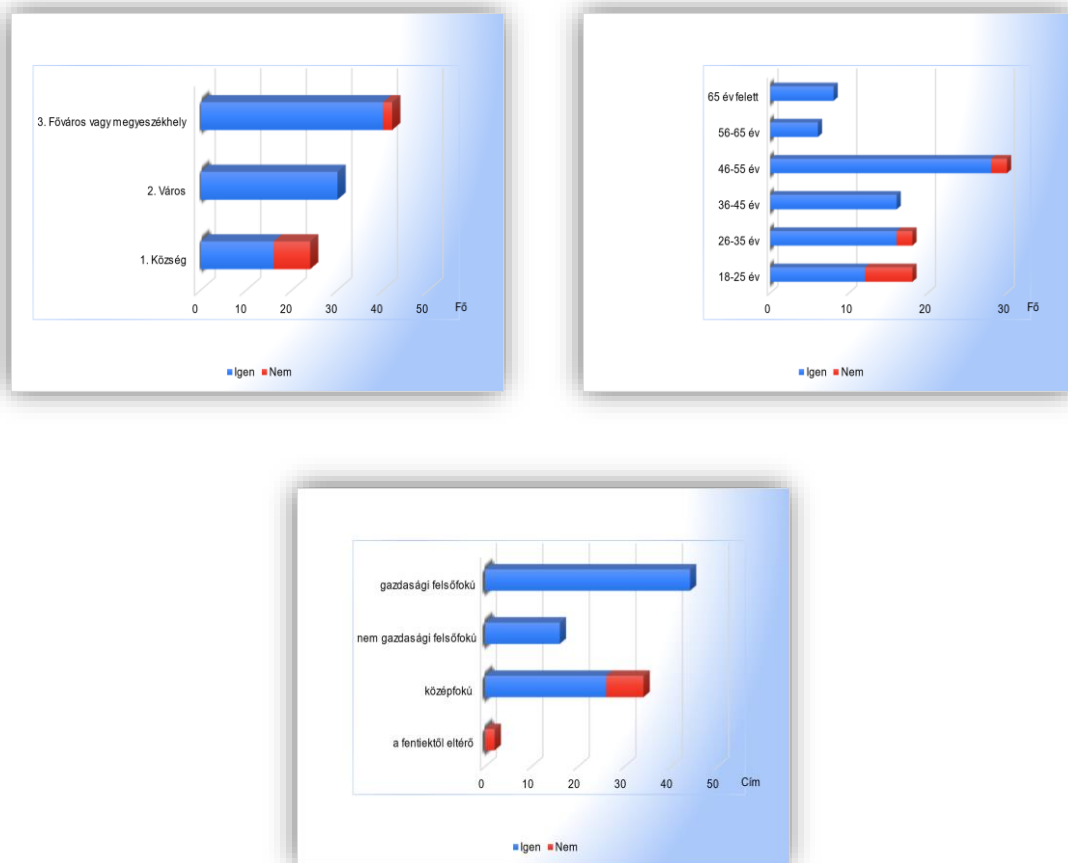
n=96

16. ábra: A megkérdezettek iskolai végzettsége

Forrás: Primer kutatás alapján saját szerkesztés

4. A KÉRDŐÍVES KUTATÁSOM EREDMÉNYEI

Az alábbi kimutatások megmutatják, hogy az általam megkérdezett válaszadók jelentős többsége rendelkezik megtakarítással. A 17. ábraán látható, inkább a fiatalabb, pályakezdő résztvevőknél fordul elő a megtakarítások hiánya, illetve a községben élők és alacsonyabb iskolai végzettségű kitöltőknél.

n=96

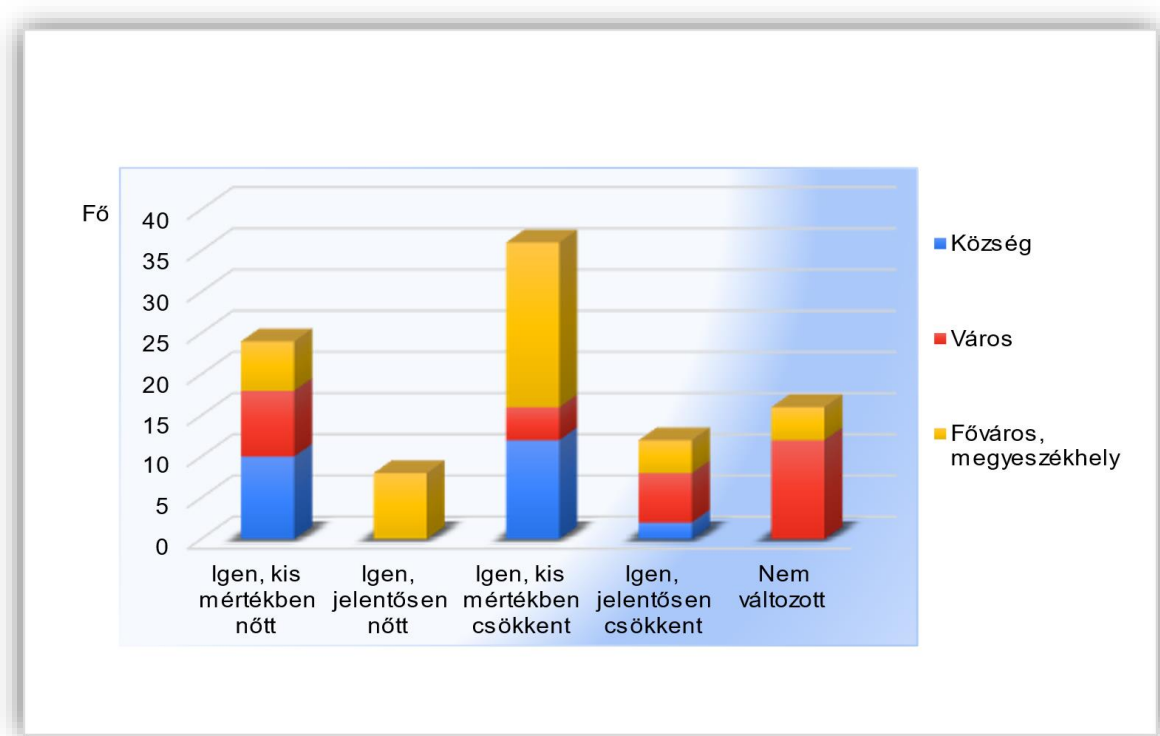
17. ábra: Jelenleg rendelkezik-e megtakarítással?

Forrás: Primer kutatás alapján saját szerkesztés

Véleményem szerint ez elsősorban életkori sajátosság. A 18-25 éves korosztály induló munkabére jellemzően alacsonyabb, így bevételeikből kisebb összeg maradhat meg hónap végére, illetve bennük még kisebb a pénzügyi tudatosság. Szintén a pénzügyi tudatosság hiányára vezetem vissza, hogy a községben élők és alacsonyabb végzettségű csoportok kisebb mértékben takarítanak meg.

Adta magát a következő kérdés: amennyiben a válaszadók tudnak félretenni, az elmúlt időszak gazdasági eseményei változtattak-e a megtakarítható összeg nagyságán?

A 18. ábra ezt mutatja, lakhely szerinti csoportosításban. Megvizsgáltam a kérdést, mind életkor szerint, mind iskolai végzettség szerint, de a lakóhely alapján történt elemzés mutatott szignifikáns eltérést. Általánosságban elmondható, hogy kis mértékben csökkent a félretehető összeg nagysága és jellemzően a nagyvárosokban élők tapasztalták ezt.

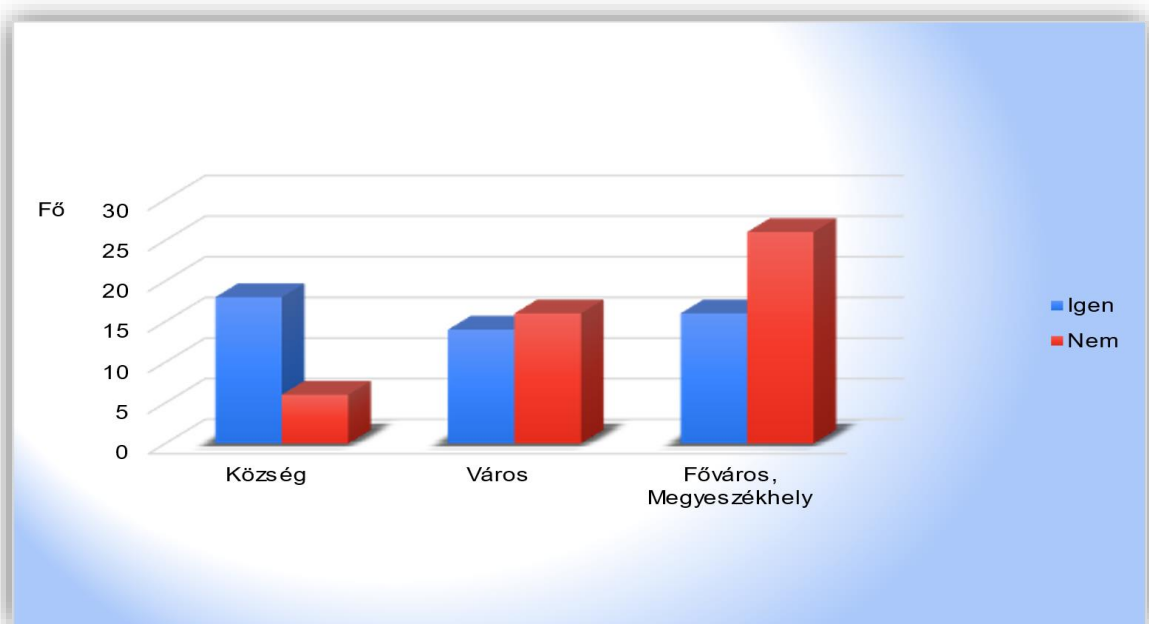
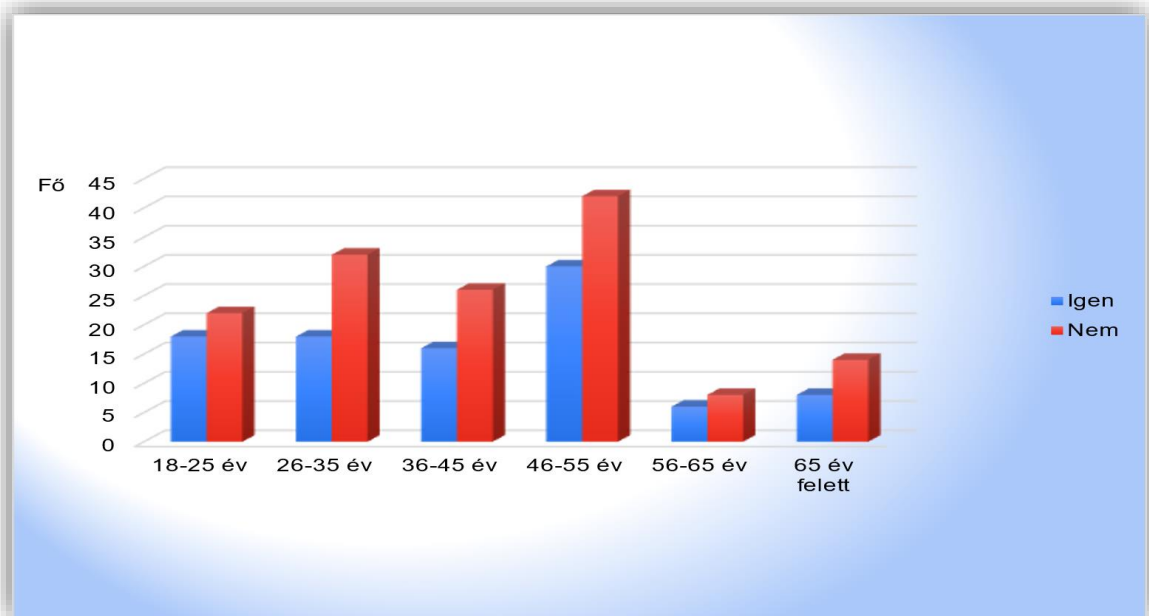
n=96

18. ábra: Az elmúlt 5 évben változott-e a bevételeiből megtakarítható összeg nagysága?

Forrás: Primer kutatás alapján saját szerkesztés

A 19. ábraán bemutatott két diagramm is hasonló képet mutat. Nem jellemző, hogy a vizsgált csoportoknak lenne lehetősége emelni havi megtakarításán.

Véleményem szerint az élelmiszer árak ugrásszerű emelkedése, a rezsi típusú kiadások növekedése (energiaár-változás) miatt elporlad a lakosság havi bevétele, melyet nem tud jelentősen lekövetni az esetleges inflációkövető jövedelem-növekedés sem.

n=96

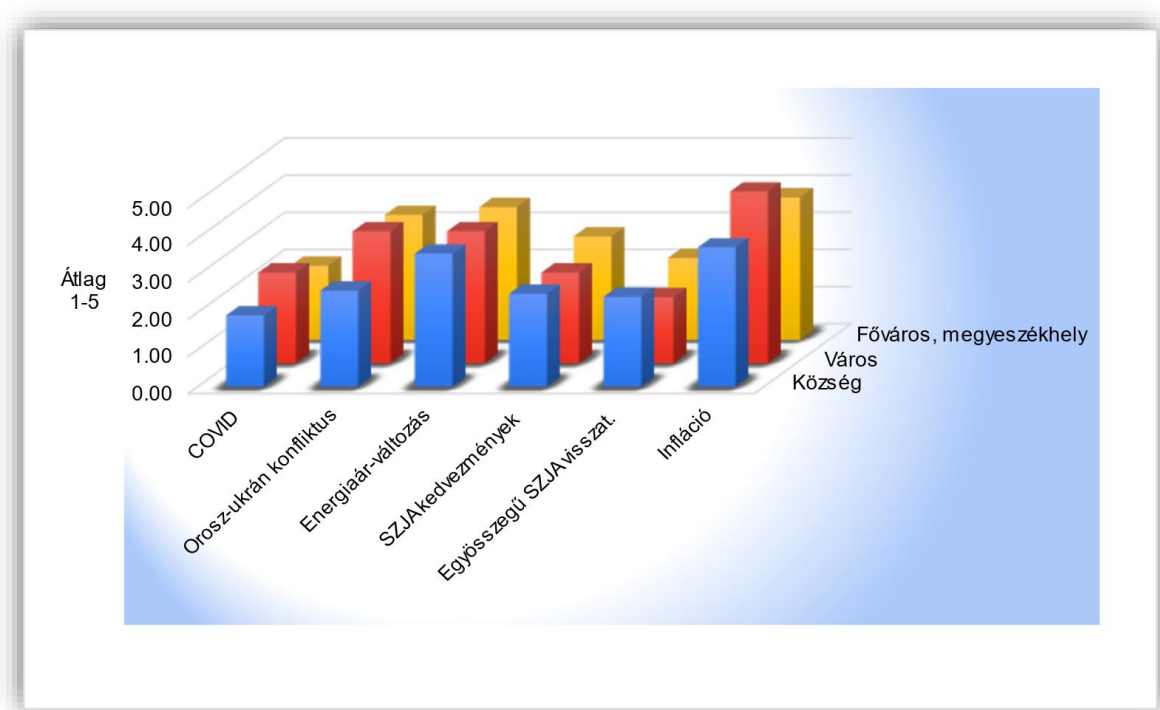
19. ábra: A jelenlegi gazdasági helyzetben van-e (további) lehetősége megtakarítani?

Forrás: Primer kutatás alapján saját szerkesztés

A 20. ábraán bemutatott diagrammal is ezt szeretném szemléltetni. A megkérdezettek véleménye szerint kockázatvállaló hajlandóságukat nagyban befolyásolta a fogyasztóiár

változásának hatása, az energiaárak emelkedése, de bizonytalanságot jelent számukra a közelben zajló háború, mely mind gazdasági, mint biztonsági szempontból jelentőséggel bír.

A legjellemzőbb és legmagasabb pontszámmal jelzett kockázati tényező az infláció volt. Ezt követte az orosz-ukrán konfliktus miatti bizonytalanság és a továbbra is magas szinten tartott energiaárakkal szembeni aggodalom. Nem meglepő, mivel ez a három tényező, mely leginkább befolyásolja mindennapi döntéseinket. A koronavírus hatása a kockázatvállalási hajlandóságra lecsengeni látszik és a kormányzat egyösszegű, valamint az aktív adózók által igénybevehető kedvezmények kevésbé van hatással befektetési döntéseikre.

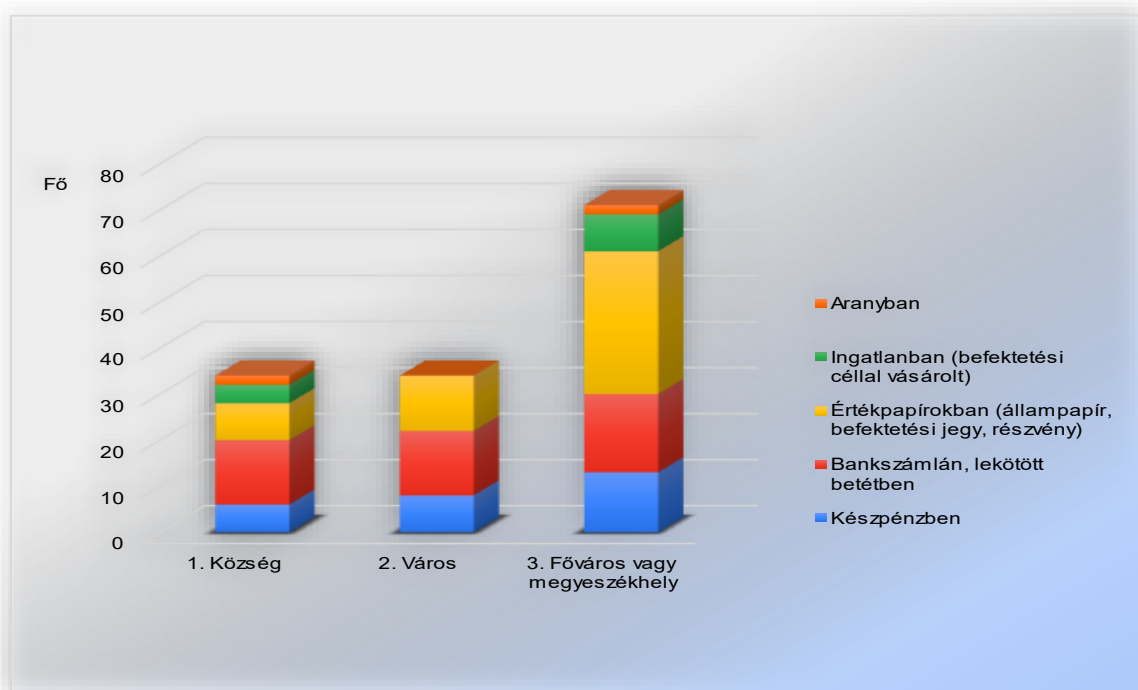
n=96

20. ábra: Az alábbiak közül mely tényező befolyásolja kockázatvállalási hajlandóságát?

Forrás: Primer kutatás alapján saját szerkesztés

Ezután arra kérdeztem rá, hogy jellemzően miben tartják a megkérdezettek a megtakarításaikat. A 21. ábra ezt szemlélteti. Ennél a kérdésnél lakhely szerint vizsgáltam a megoszlást. A diagramról leolvasható, hogy jellemzően könnyen mozgatható, likvid

eszközökben (készpénz, bankszámla, értékpapír) tartják a megtakarításaikat. Kisebb mértékben ingatlanban és aranyban. Itt is az alapvető létbizonytalanságnak tulajdonítom a választást, de akár egy kivárás, vagy beruházási terv is lehet a háttérben. Az ingatlanárak országos szinten történelmi csúcson vannak, az ingatlanfedezetes hitelek ára a jelenlegi kamatkörnyezet hatására jelentősen drágult. Az ingatlanvásárlást tervezők közül sokan az ingatlanárak stagnálására vagy csökkenésére várnak. Az általános kamatcsökkenési várakozások az lakásvásárlási hitelek esetében is mérséklődést prognosztizálnak.

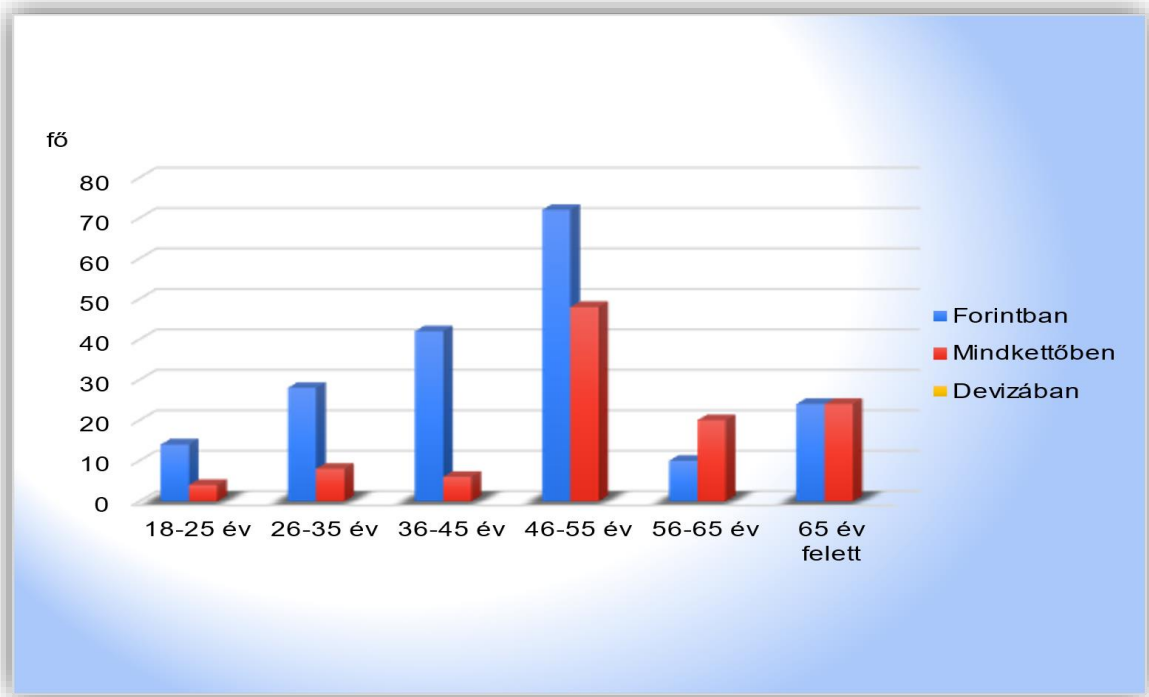

n=96

21. ábra: Jelenleg mely formában tartja megtakarításait?

Forrás: Primer kutatás alapján saját szerkesztés

A devizanemre irányuló kérdésekre vegyes válaszokat kaptam, de a válaszok alátámasztották ezirányú várakozásaimat. Ahogy a 22. ábra is mutatja, a válaszadók jelentős része forintban takarít meg, de már fellelhető az egyéb devizanemben történő megtakarítás is. Ez jelent egyfajta pénzügyi tudatosságot és a közép- és idősebb korosztály edukálódását is. Figyelik az árfolyammozgást: csak az elmúlt egy évben 50 forintos sávban mozgott az euró árfolyama a forinttal szemben, mely felkeltette az érdeklődést a devizás megtakarítások iránt.

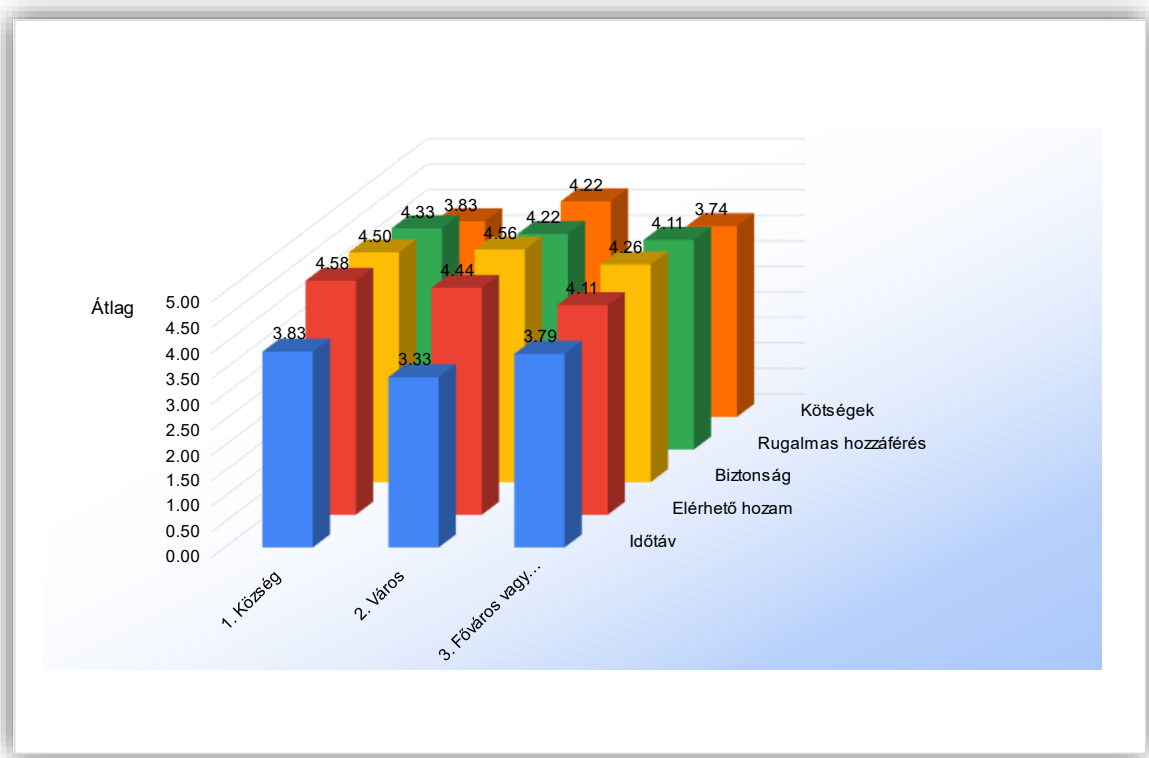

n=96

22. ábra: Milyen devizanemben tartja megtakarításait?

Forrás: Primer kutatás alapján saját szerkesztés

A következő kérdésem arra irányult, hogy a megkérdezettek befektetési döntéseiknél milyen mértékben veszik figyelembe a biztonságot, az időtávot, a hozamot, a rugalmas hozzáférést, a költségeket. A visszaérkező válaszok szinte egységesen magas számot mutatnak minden szempontnál. A 23. ábraáról leolvasható, hogy a befektetéseknél a biztonságra való törekvés, a rugalmas hozzáférés és az elérhető hozam nagysága meghatározó tényező. Általában a magas hozamelvárás nem szokott az alacsony kockázat velejárója lenni, alacsony jegybanki alapkamatnál, alacsony inflációs környezetben a magasabb hozamok reményében több kockázatot is el kell fogadni, de napjainkban egy alacsony kockázatú állampapírral is viszonylag magas kamatra lehet számítani. Figyelembe kell vennünk a tényt, hogy a hivatalos 25%-os inflációt csak mérsékelni tudjuk a 15-16%-os betéti kamatokkal, reálértékben a befektetéseink még mindig veszteségesek, de a világpiaci bizonytalanság a kockázatosabb befektetések esetén többségében sem tudott infláció közeli, vagy azt meghaladó hozamot felmutatni.

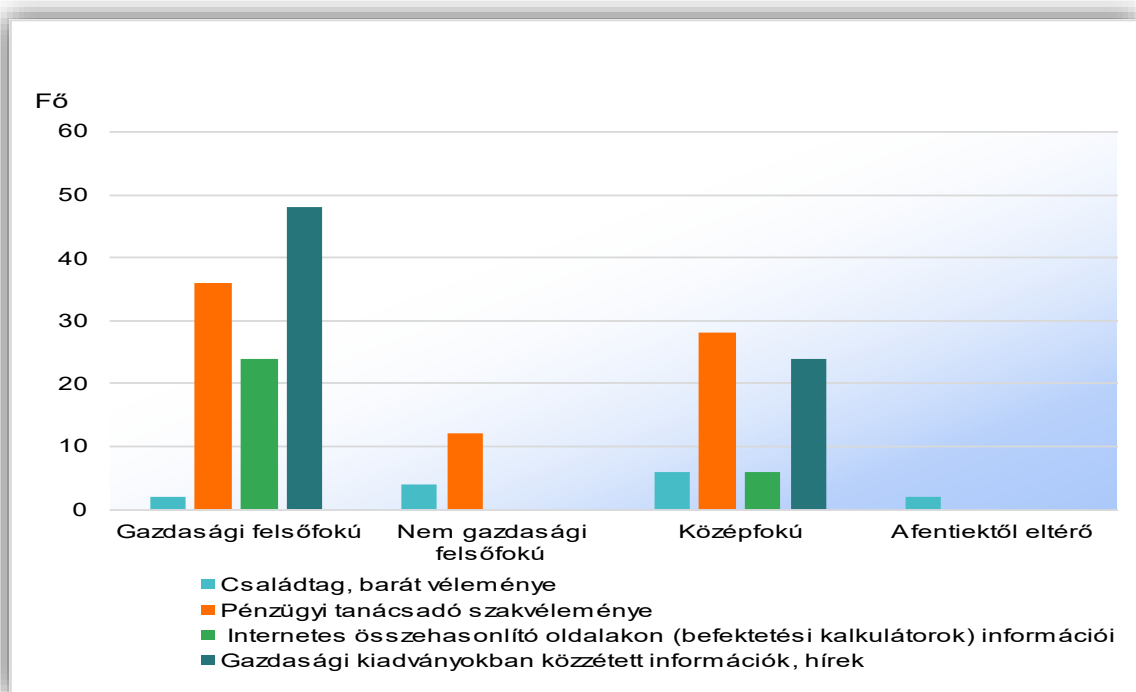
n=96

23. ábra: Mely szempontokat tart fontosnak befektetési döntései során?

Forrás: Primer kutatás alapján saját szerkesztés

Kíváncsi voltam rá, hogy a befektetési döntések meghozatala előtt milyen irányban, honnan és hogyan tájékozódnak a megkérdezettek. A 24. ábraával ezt szeretném szemléltetni. A kimutatás szerint az iskolai végzettség nagyban befolyásolja, milyen felületeken, kinek a véleményét figyelembe véve döntenek a megtakarításokról. A gazdasági felsőfokú végzettségű válaszadók jellemzően gazdasági kiadványokban, internetes összehasonlító oldalakon gyűjtik be a befektetési döntéseikhez szükséges információt, de jellemző náluk a pénzügyi tanácsadó megkérdezése is. Nagyobb pénzügyi intézeteknél a magasabb jövedelmű, vagy magasabb összegű megtakarítással rendelkező ügyfelek számára elérhető a személyes tanácsadó, aki segíti ügyfeleit a döntéshozatalban. A kimutatásból is kitűnik, a középfokú végzettségű válaszadók is szívesen informálódnak pénzügyi kiadványokban, vagy adnak pénzügyi tanácsadójuk véleményére. Ehhez nem szükséges bankfiókba menniük, számos

befektetésközvetítő cég szakosodott ügyfelei személyes megkeresésére, akár az otthonukban, segítve őket a hosszútávú pénzügyi tervezésben.

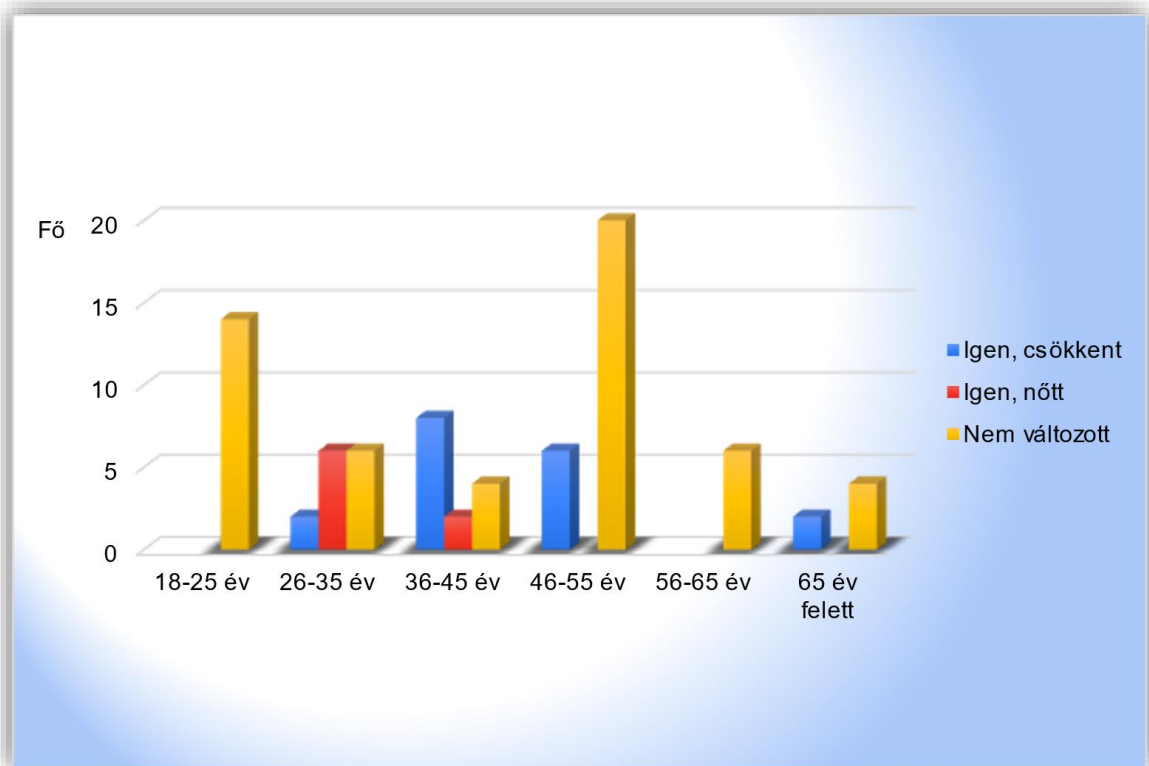

n=96

24. ábra: **Befektetési döntéseinél milyen információkat tart fontosnak?**

Forrás: Primer kutatás alapján saját szerkesztés

A 25. ábra azt szemlélteti, hogy a válaszadók kockázattvállalási hajlandósága alapvetően nem változott, vagy csak kis mértékben csökkent az elmúlt 5 évben. Összevetve a megtakarításaik pénzügyi eszközökben történő megoszlásával azt szűrtem le, hogy jellemzően eddig is alacsony kockázatú befektetési termékekben hittek/gondolkodtak, a koronavírus, a háború, az infláció adta bizonytalanság azokat is egy kockázati szinttel lejjebb terelt, akik ezelőtt kicsit magasabb kockázatot is elfogadhatónak tartottak.

n=96

25. ábra: Az elmúlt öt évben változott-e kockázatvállalási hajlandósága?

Forrás: Primer kutatás alapján saját szerkesztés

Összességében elmondható, hogy a válaszok egyrészt megmutatták, hogy a megtakarítással rendelkezők egyre tudatosabban választanak és döntenek pénzügyeikben, elindult pozitív irányba egyfajta edukáció. Másrészt a válaszok megerősítették azon várakozásaimat, hogy a kedvezőtlen világpiaci események és a szomszédban zajló háborús események növelték a megkérdezettek egzisztenciális bizonytalanságát és a megtakarításaikban is a biztonságra való törekvés vált elsődlegessé.

A kiértékelés alapján befektetési javaslatokat fogok tenni az elérhető konstrukciók bemutatásával.

5. BEFEKTETÉSI JAVASLAT A KÉRDŐÍVEM EREDMÉNYEI ALAPJÁN

Elsődlegesen az értékpapírokkal kapcsolatos fogalmakat mutatom be.

Az **értékpapír** feltétlen és egyoldalú kötelezettségvállalás. A hatályos szabályok szerint az minősül értékpapírnak, aminek a kiállítását és ebben a formában való megjelenését jogszabály teszi lehetővé, valamely követelésről szól és rendelkezik jogszabály szerinti formai követelményekkel.

Az értékpapírok elméleti csoportosítása:

Az értékpapírban foglalt jog szerint lehetnek:

- pénzkövetelésről szóló értékpapírok (váltó, csekk, kötvény, jelzáloglevél),
- részesedésről szóló értékpapírok (részvény, szövetkezeti üzletrész),
- áruval kapcsolatos tulajdonjogról vagy más jogról szóló értékpapírok (közraktárjegy).

Átruházhatóság szerint lehetnek:

- bemutatóra szóló értékpapírok,
- névre szóló értékpapírok (átruházhatóságuk engedményezéssel történik),
- rendeletre szóló értékpapírok (átruházhatóságuk forgatással történik).

Hozam szerint lehetnek:

- nem kamatozó értékpapírok (váltó, diszkontkincstárjegy),
- előre meghatározott kamatozású értékpapírok (kötvény),
- változó hozamú értékpapírok, osztalékpapírok (részvény),
- átmeneti formájú értékpapírok (átváltoztatható kötvény).

Lejárat szerint:

- rövidlejáratú értékpapírok (1 éven belül),
- középlejáratú (1-5 év futamidő),
- hosszúlejáratú (5 évnél hosszabb futamidejű)
- lejárat nélküli értékpapírok (részvény, szövetkezeti üzletrész).

A továbbiakban a lakosság számára elérhető befektetési formákat mutatom be.

- klasszikus lekötött betétek,
- kötvények,
- befektetési jegyek,
- részvények,
- egyéb lehetőségek, mint arany és ingatlan.

A **lekötött betétek** a pénzintézet azon alapfunkcióját testesítik meg, hogy számára alapvető feladat a betét gyűjtése és hitel kihelyezése.

A lekötött betétek általában rövid futamidejű megtakarítási formák, ahol az adott pénzintézetnek „adunk kölcsön” pénzüsszeget annak reményében, hogy a futamidő végén az előre meghatározott kamattal növelt összeget kapjuk vissza.

Kötvények esetén alapvetően az állampapírokra térek ki. Ezek az értékpapírok hitelviszonyt megtestesítő értékpapíroknak nevezzük, ugyanis ebben az esetben az állam, mint kibocsátó részére kölcsönözzük az előre megállapodott összeget, melynek visszafizetésére az állam, mint kibocsátó vállalja a garanciát.

A **befektetési alap** olyan vagyontömeg, melyet a befektetési alapkezelő a befektetési jegyek kibocsátásával és a befektetési jegyek kibocsátása során összegyűjtött tőke befektetésével alakít ki. A befektetési alapok lehetnek nyíltvégű vagy zártvégű alapok, tőkevédett, vagy nem tőkevédett alapok. A befektetési alapok megnevezése igen beszédes. Egy ingatlanalap a befektetéseinek nagy részét ingatlanban tartja, a részvényalap túlnyomó részben a befektetési politikának megfelelő részvényekbe fektet, pénzpiaci alapok általában rövidlejáratú, alacsony kockázatú termékeket tartanak a portfóliójukban. A származtatott alapok vagyonuk egy részét származtatott ügyletekkel fedik le, az alapok alapjai más befektetési alapkezelő befektetési jegyeit is megvásárolhatják, hogy a saját ügyfeleik az egyéb alapkezelők szakembereinek szakmai tapasztalata, tudása és információi alapján származó hozamokból is részesülhessenek.

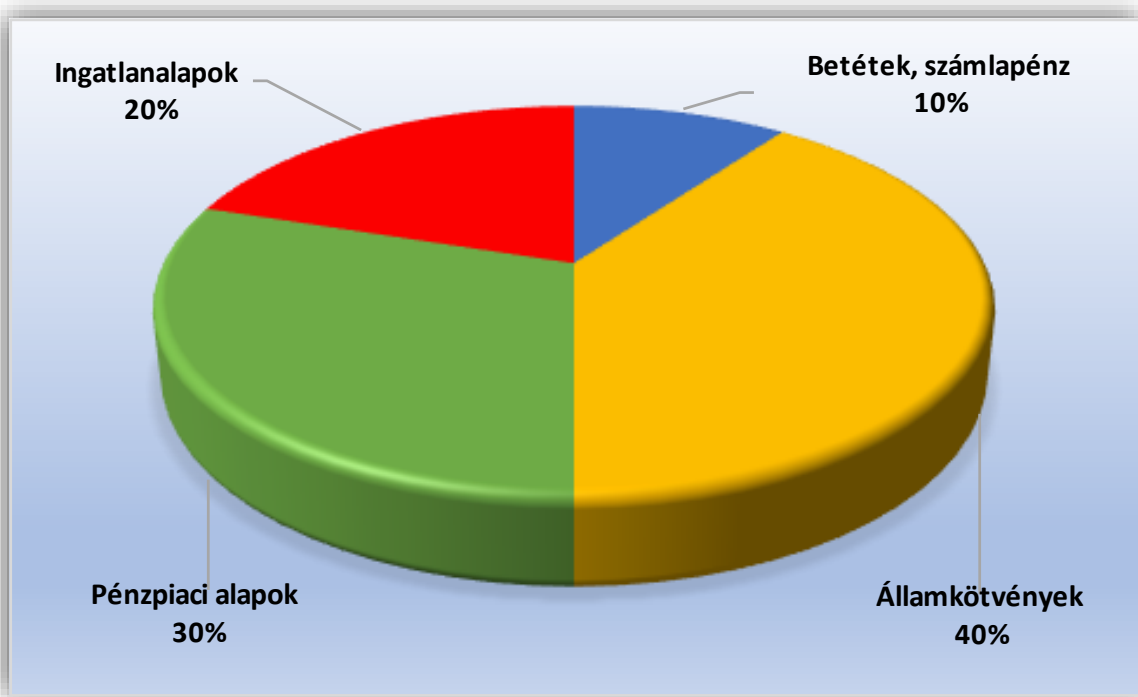
A **részvények** olyan tulajdonjogot megtestesítő értékpapírok, mely értékpapír megvásárlásával a részvényes egy részvénytársaság résztulajdonosává válik, szavazati jogot szerez, osztalékfizetésre jogosult s ha az adott részvényt tőzsdén jegyzik, úgy az adásvételből nyeresége vagy vesztesége származhat.

Természetesen befektetési lehetőségként az ingatlanvásárlást és a nemesfémek vásárlását is meg kell említeni. Ezek a hosszútávú befektetési formák megjelentek a kérdőívben megkérdezett személyek portfóliójában is, de akár egy befektetési alap is tartalmazhat a befektetési politikája szerint nemesfémeket és/vagy ingatlant.

Kérdőíves kutatásom eredményének feldolgozása után arra a következtetésre jutottam, hogy a megkérdezettek kockázatvállalási hajlandósága vagy nem változott az elmúlt időszak gazdasági eseményeinek függvényében, vagy csak kis mértékben csökkent.

Primer kutatásom alapján levont következtetéseim és a mindennapi tapasztalataim szerint kétféle portfóliót fogok javasolni. Egyet az alacsony kockázatvállalású megtakarítók számára, egyet a közepes kockázatot vállaló befektetők számára.

Magas kockázati kategóriára nem készítek befektetési elemzést. Alapvetően vallom, hogy a befektetési döntéseknél diverzifikációra kell törekedni. A megtakarítások többféle devizanemben történő tartásával, a különböző futamidejű és kockázatú befektetések megfelelő arányú kialakításával megosztható a kockázat, porlasztható az árfolyamingadozásból származó volatilitás és adott élethelyzetben kisebb a kockázata annak, hogy veszteséggel váltsunk vissza adott befektetést.

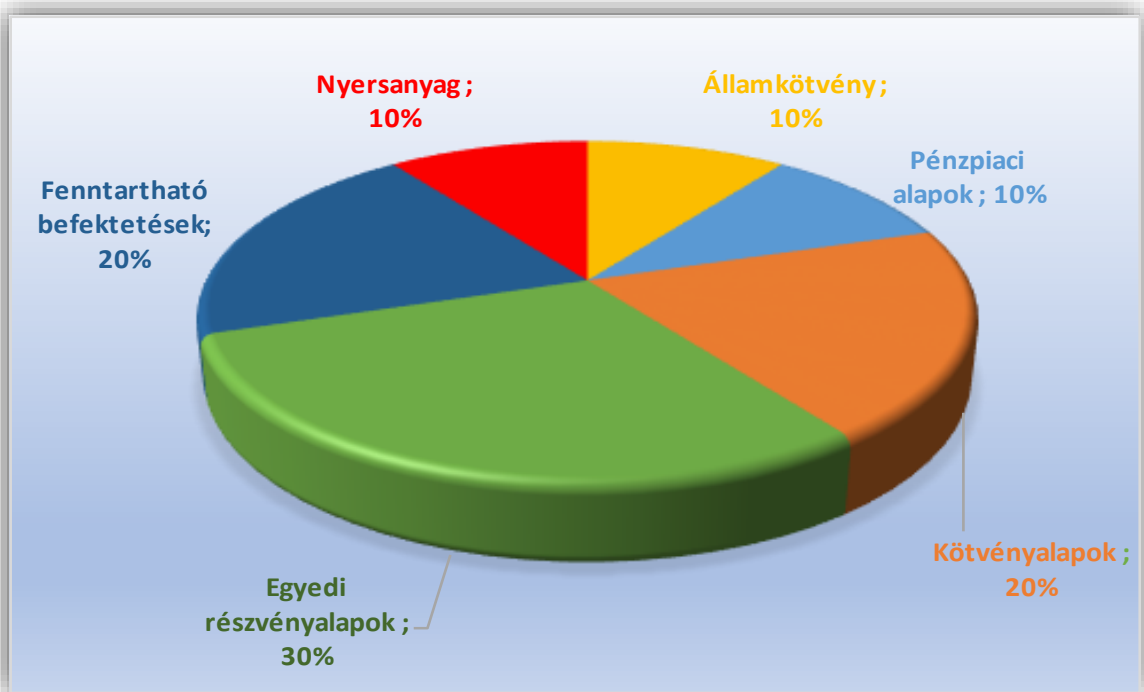
26. ábra: **Portfólió alacsony kockázatvállalásra**

Forrás: saját szerkesztés

A 26. ábraán egy általam összeállított alacsony kockázatú portfólió összetételét mutatom be.

A kockázati besorolás miatt a megtakarítás jelentős részét államkötvényekbe, illetve pénzüpiaci alapokba tenném. A jelenlegi kamatkörnyezetben akár a 3 és fél éves Bónusz Magyar Állampapír, akár a 4 vagy 7 éves Prémium Magyar Államkötvény is megfelelő választás lehet. Kamatozás szempontjából a BMÁK a negyedévente változó kamatozásával hamarabb leköveti a jegybank kamatdöntését. Az állampapír kamatozása 3 havi diszkontkincstárjegy kamathoz kötött, kamatprémiummal, jelenleg éves 15,9% kamatot fizet. A Prémium Magyar Államkötvény éves kamatfizetésű, kamatozása előző éves átlaginflációs adatokhoz kötött, szintén kamatprémiummal. Itt a 4 éves papír első éves kamata 15,25%, a 7 éves papíré 16%. Ezek az állampapírok futamidő előtt is visszaválthatóak, az Államkincstár jegyez rá másodlagos piaci árat, de adott élethelyzetben mérlegelendő, hogy egy hosszabb állampapír visszaváltása mellett döntsünk-e. A rugalmasság előtérbe helyezésekor alternatíva lehet egy pénzüpiaci befektetési alap, ezt 30%-os súllyal szerepeltetem a portfólióban. A pénzüpiaci alapokra jellemző, hogy vagyonuk törvény által előírt mértékű likvid eszközökön felüli részét 1 éven belül lejáró állampapírokban, vállalati kötvényekben, betétben tartják, de szintén a jelenlegi kamatkörnyezet miatt (irányadó kamatláb mértéke 18%, infláció 25%) rugalmasan el tudnak érni éves 13-15% hozamot anélkül, hogy előre elköteleződnenek hosszabb futamidő mellett. Portfólió színesítés miatt és az ingatlan alapok múltbeli teljesítményei alapján helyet látok a megtakarítás 20%-áig ingatlanalap vásárlásának.

A megtakarítás 10%-át likvid eszközben javaslom tartani, akár lekötött betétben, akár számlapénzben, arra az esetre, ha váratlan kiadás miatt hirtelen kell felszabadítanunk összeget.

27. ábra: Portfólió közepes kockázatvállalásra

Forrás: saját szerkesztés

A 27. ábraán egy közepes kockázatvállalásra optimalizált portfólió látható.

A likviditási szempontok figyelembevétele miatt és a rugalmas hozzáférést szem előtt tartva ebben a portfólióban 10-10% az Államkötvények és Pénzpiaci alapok aránya. Az alacsony kockázatú papíroknak egy közepes kockázatú portfólióban is helye van, a kockázatmegosztás és a viszonylag rugalmas hozzáférés miatt. Ebben a csomagban már a kötvényalapoknak is helye van. A kötvényalapok jellemzően közép lejáratú államkötvényeket és vállalati kötvényeket tartalmaznak. A kötvényalapok hozama függ a kötvények másodpiaci árfolyamától, melynek mozgatórugója az államkötvény kamatok változása. Adott piaci helyzetben, ha a kamatok emelkednek, a kötvény típusú befektetések árfolyama csökken. Tehát jó beszállási pont abban az esetben, ha a kamatok csökkenésére várunk. Ugyanis kamatcsökkentési periódusban a kötvényalapok jobban fognak teljesíteni a kamat-árfolyamváltozás mechanizmusa miatt. A jelenlegi magas inflációs és magas kamatkörnyezetben, a kormány által az infláció megfékezésére tett utalások miatt a kamatok csökkenése várható, mely 1-3 éves időtávon kedvezni fog a kötvényalapoknak.

Közepes kockázatnál a 40-60 arányra törekszem. A 40%-nyi kötvény típusú befektetés mellett itt már helyet kaphatnak egyedi részvény alapok. Az egyedi részvényvásárlással szemben kedvezőbbnek tartom az ilyen típusú befektetési alapok választását. Az ügyfél arányaiban kisebb befektetett összeggel is részesülhet azon piacok teljesítményéből, melyek csak nagybefektetők számára elérhetőek.

Szintén helyet látok a portfólióban a fenntartható fejlődés köré épült befektetési alapoknak. Ez az a terület, ahol hosszútávon kiemelkedő teljesítményre számítok. Bolygónk védelme érdekében, ahhoz, hogy a következő generáció számára is élhető körülményeket hagyjunk, fontos, hogy a nagyvállalatok, de akár az egyén is betartsa a fenntartható fejlődési kritériumokat. Gondolok itt a hulladékgazdálkodásra, a károsanyag-kibocsátás mérséklésére, a vízgazdálkodásra, de ide tartozik a készpénzmentes megoldások, a digitalizáció fejlődése, az emberijogok betartása (adott cég ne vegyen részt háborús helyzetekben, ne alkalmazzon gyerekmunkát).

Egy kisebb mértékű befektetési ajánlást a nyersanyagok irányába is teszek. Nyersanyagra mindig szükség lesz. Akár a mindennapi fejlődést nézzük, akár az Európában zajló infrastruktúra-fejlesztéseket. Az ukrán háború majdani lezárása után a helyreállítási munkák szintén óriási mértékű nyersanyag-szükségletet gerjesztenek.

6. KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

A dolgozatom megírása során az alábbi **következtetésekre** jutottam:

Dolgozatom elkészítésekor és hipotézisem felállításakor vizsgálatra érdemesnek gondoltam, hogy az elmúlt időszak világ gazdasági eseményei voltak-e és milyen hatással a befektetések nagyságára, ösztönzőleg hatottak-e további megtakarításra, a lakosság fogyasztásra költött-e a 2022 év eleji kormányzati támogatásokat vagy inkább tartalékol. Arra számítottam, hogy a lakossági megtakarítók menekülnek a kockázatmentes befektetések felé. Ezzel szemben azt tapasztaltam, hogy nem változott jelentősen a kockázatvállalási hajlandóság a befektetési döntések során. Az általam megkérdezettek körében látom a fejlődést a pénzügyi tudatosság terén, jellemzően a gazdasági végzettségű csoport tervezi meg előre ilyen irányú döntéseit, de az alacsonyabb végzettségűek körében is látok pozitív elmozdulást.

A dolgozatban tett megállapításaim alapján az alábbi **javaslatokat** fogalmaztam meg:

A kutatásomban résztvevő személyek, akár az előképzettségük miatt is, pénzügyileg tudatosabbak, de általánosságban sajnos nem ez a tapasztalat. A hazai lakosság nagy általánosságban nem foglalkozik a pénzügyeivel, nem tájékozódik befektetési, rendszeres megtakarítási, esetleges hitelfelvételi lehetőségeiről, nem méri fel az ismerethiányból fakadó döntései következményét, a túlzott eladósodottság kockázatát.

Látok apró elmozdulást, néhány alapfokú intézményben már minimális óraszámban ismerkednek a gyerekek az alapvető gazdasági összefüggésekkel, de sokkal komolyabb fejlesztésre lenne szükség e téren. A fiatalokat már az iskolában segíteni kellene a pénzgazdálkodással, bankszámlavezetéssel, kiadás-tervezéssel kapcsolatos alapfogalmak, készségek elsajátításában.

A **hipotézis**emmel kapcsolatosan az alábbi eredmények születtek:

H1: Feltételezem, hogy a jelenlegi gazdasági helyzetben a lakossági befektetők inkább a kockázatmentes befektetések irányába fordultak.

A vizsgált időszakban publikált elemzések és a saját kérdőíves kutatásom is alátámasztják, hogy a kockázatvállalási hajlandóság csak kisebb mértékben csökkent, jelentősen nem változott. Voltak olyan rövid, átmeneti időszakok, ahol a befektetők menekülő útvonalakat kerestek, átcsoportosítottak, de amint jó beszállási pontot találtak, ismét visszatértek az általuk kényelmesnek vélt közepes, bizonyos esetekben kockázatosabb szintekre.

H2: Várakozásom szerint egyre kevesebb az átlagállampolgárok havi megtakarítási lehetősége.

Megállapítható, hogy az átlagos havi bevételek növekedtek a vizsgált időszakban, a rendszeres kormányzati támogatások, az inflációkövető béremelések hatására, de nem feltétlenül van lehetőség vagy hajlandóság a többletbevétel félretételére. A kétszámjegyű infláció, energiaárváltozás és egyéb tényezők felemésztik a havi többletet.

H3: A pénzügyi tudatosság hazánkban még mindig hagy némi kívánni valót maga után, a pénzügyi döntések jelentős részében inkább az érzelmi mintsem az értelmi tényezők dominálnak.

A kutatásom alapján megállapítható, hogy a válaszadók pénzügyileg tudatosabbak, de ezt annak a ténynek tudom be, hogy a kérdőívet kitöltők nagyrésze magasan edukált, ezért sem tekinthetem a sokaságot reprezentatívnak. Saját tapasztalatom, hogy az átlagállampolgárokat tekintve csekély a pénzügyi előképzettség és nem jellemzőek az előrelátó, tudatos pénzügyi döntések.

ÖSSZEFOGLALÁS

Diplomamunkám témájának – *„BEFEKTETÉSI LEHETŐSÉGEK HAZÁNKBAN A LAKOSSÁGI SZÉKTORBAN - az elmúlt időszak gazdasági eseményeinek tükrében”* - kiválasztásakor a fő szempont az átlagemberek – a lakosság - megtakarításokkal kapcsolatos preferenciáinak és az azt befolyásoló főbb tényezőinek - a megtakarítási hajlandóság, a kockázattvállalás mértéke - változásainak vizsgálata volt az adott időszakban – tekintettel az ezen periódusban bekövetkezett, a korábbiaknál jelentősebb, a társadalom és a gazdaság egészére ható eseményekre.

A 2008-2009-es gazdasági válsághelyzet óta a magyar gazdaság viszonylag folyamatos, emelkedő pályán mozgott, a jegybank és a kormányzat gazdaságélénkítő intézkedései inkább a fogyasztás mintsem a megtakarítások irányába terelték a lakosság szabad pénzeszközeit. Az irányadó kamatok gyakorlatilag 0-hoz közeli vagy akár negatív reáljövedelmet termeltek az e körben általánosan használt megtakarítási formáknál.

Az elmúlt rövid időszakban (1-3 év) viszont olyan előre nem látható, jelentős változásokkal szembesültünk, amelyek nem csak a gazdasági helyzetre, hanem a lakosság jelentős részének az egyik legegységibb szükségletére, a biztonságérzetre gyakoroltak nem kevésbé jelentős hatásokat.

A 2019 végén Kínában megjelent a COVID-SARS 2 vírus, már 2020 elején okozott megbetegedéseket Európában, tavaszra elterjedt szinte az egész világon.

2020. március 11-én a WHO világjárvánnyá (pandémia) nyilvánította.

Magyarországon március elején jelentették az első haláleseteket, március 11-től egészségügyi vészhelyzetet, március 28-ától kijárási korlátozásokat vezettek be.

A pandémia nem csak az egészségügyben okozott máig tartó problémákat, hanem gazdasági hatásai is velünk maradtak hosszú távon is. Bizonyos ágazatok (turizmus, szállítmányozás, vagy akár az ipari termelés) csak 2021 végére – 2022 közepére közelítették meg vagy érték el a pandémia előtti teljesítményüket, a vendéglátóipar például máig sem.

Még a pandémia ideje alatt a világgazdaság egészére ható baleset történt a nemzetközi szállítmányozásban: 2021. március végén az Evergiven konténerszállító hajó partnak ütközött az Európa és Ázsia közötti kereskedelmet lebonyolító fő útvonal, a Szuezi-csatorna egy szakaszán, 6 napra lezárva a mindkét irányú forgalmat.

A közvetlen – a hajóban, az infrastruktúrában, illetve a szállított áru késedelméből származó – káron kívül jelentős gazdasági károk jelentkeztek a nemzetközi szállítmányozás egy részének leállításából, késedelméből, illetve kapacitás-vesztéséből, és a szállítási ütemtervek felborulásából. A magyar lakosságot érintő hatások az ipari termelés csökkenésében, de legfőképpen a szállítási költségek emelkedése miatti import-ár növekedésében jelentkeztek.

2022 február végén Oroszország reguláris haderővel átlépte közvetlen szomszédunk Ukrajna határát és területszerzési célú háborút indított. Az azt megelőző időszakban már folyamatosan emelkedő árak az energiahordozók piacán ennek hatására extrém szintet elérő gyors emelkedésbe kezdtek és az EU és Oroszország között ellenségessé váló viszony, a bevezetett szankciók és az orosz energia-hordozó export-politika miatt sokáig magasan is maradtak, annak ellenére, hogy az EU korábbi jelentős orosz kitettsége (~40%) mostanra 10% alá csökkent.

Mivel Magyarország energiahordozókat érintő orosz kitettsége nem változott, jelenleg hosszabb távon számíthatunk magas energiaköltségekre, a lakosságot érintő kormányzati intézkedések ellenére is (rögzített/hatósági ár).

A hipotézis felállításakor abból a feltételezésből indultam ki, hogy a fent felvázolt történések a magyar lakosságot nem csak a kedvezőtlen világpiaci események miatt egzisztenciális félelmeik növekedésében érintik, hanem valós fizikai fenyegetettségként élik meg a pandémiát, illetve a szomszédos országban zajló háborús eseményeket. Mivel az emberek egyik legelemibb szükséglete a biztonságra való törekvés, a befektetési hajlandóság vizsgálatának alaptézise egyrészt a befektetési portfólió elemeinek a biztonságos vagy biztonságosnak gondolt befektetések (államkötvények, pénzpiaci alapok, deviza, arany) irányába történő elmozdulása volt a nagyobb nyereséggel kecsegtető, ám kockázatosabb formák felől (részvények, származtatott alapok, stb.), másrészt vizsgálatra érdemesnek gondoltam, hogy ezen események voltak-e és milyen hatással a befektetések nagyságára,

ösztönzőleg hatottak-e további megtakarításra, a lakosság fogyasztásra költi-e az év eleji kormányzati támogatásokat vagy inkább tartalékol.

Arra számítottam, hogy a lakossági megtakarítók menekülnek a kockázatmentes befektetések felé. Ezzel szemben azt tapasztaltam, hogy nem változott jelentősen a kockázatvállalási hajlandóság a befektetési döntések során.

Az átlagos havi bevételek növekedtek a vizsgált időszakban, a rendszeres kormányzati támogatások, az inflációkövető béremelések hatására, de nem feltétlenül van lehetőség vagy hajlandóság a többletbevétel félretételére. A kétszámjegyű infláció, energiaárváltozás és egyéb tényezők felemésztik a havi többletet.

Az általam megkérdezettek körében látom a fejlődést a pénzügyi tudatosság irányába, jellemzően a gazdasági végzettségű csoport tervezi meg előre ilyen irányú döntéseit, de az alacsonyabb végzettségűek körében is látok pozitív elmozdulást.

IRODALOMJEGYZÉK

- ÁRGYELÁN, Ágnes. 2022. <https://www.portfolio.hu/befektetes/20211119/sok-magyar-nem-fog-orulni-amikor-ranez-a-hozamokra-keresztbe-tesz-az-inflacio-a-kotvenybefekteteseknek-511688>.
- ÁRGYELÁN, Ágnes. 2020. <https://www.portfolio.hu/befektetes/20200410/szazmilliardnyi-lakossagi-allampapir-jar-le-heteken-belul-mi-lesz-a-szuperallampapir-sorsa-425136>.
- . 2022. <https://www.portfolio.hu/befektetes/20220212/megetkezett-az-szja-visszaterites-mibe-fektessem-a-penz-526279>.
- BEKE, Károly. 2022. <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20220127/szja-visszaterites-2022-jon-a-penzeso-mutatjuk-mit-kell-tudni-es-mi-van-azzal-aki-lemaradt-522951>.
- BÉLYÁCS, Iván. *Befektetési döntések megalapozása*. Budapest: AULA, 2009.
- BILIBÓK, Botond. 2022. <https://www.portfolio.hu/befektetes/20221123/hold-alapkezelo-tobbes-kamatrendszerbe-tert-vissza-magyarorszag-lesz-meg-itt-inflacio-580784>.
- Bloomberg*. 2023. <https://www.bloomberg.com/economics>.
- BOGLE, John C. *Vagyonépítés befektetési alapokkal*. 2021.
- BÜTTL, Ferenc. 2023. <https://www.szabadeuropa.hu/a/inflacio-jelzok-jarvany-haboru-szankcio/32336051.html>.
- DESZPOT, Károly. 2021. <https://www.portfolio.hu/befektetes/20210218/vesztartalekot-kepez-a-lakossag-egy-resze-a-koronavirus-miatt-470414>.
- DOBOS, Emese. 2020. https://hvg.hu/gazdasag/20200824_fenntarthato_befektetes_covid.
- DOMÁN, Szilvia, és Antalné TAMUS. *Marketing alapismeretek*. Gyöngyös: Károly Róbert Főiskola, 2008.
- . *Marketing alapok*. Budapest: SALDO, 2009.
- HERNÁDI, Zsolt. 2020. <https://www.portfolio.hu/befektetes/20200925/hernadi-zsolt-nehez-evek-jonnek-de-mi-szeretjuk-a-nehez-eveket-450244>.

ING. 2023. <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20230402/sulyos-dologra-figyelmeztetnek-az-elemzok-a-kapzsisag-miatt-szenved-europa-magas-inflaciottol-606448>.

Investing. 2023. <https://www.investing.com/>.

JUHÁSZ, Gergely. 2022. <https://www.portfolio.hu/befektetes/20210218/vesztartalekot-kepez-a-lakossag-egy-resze-a-koronavirus-miatt-470414>.

KOVÁCS, Ildikó. 2021. <https://www.portfolio.hu/befektetes/20210218/vesztartalekot-kepez-a-lakossag-egy-resze-a-koronavirus-miatt-470414>.

KUTI, Zsolt. 2021. <https://www.portfolio.hu/befektetes/20210414/mnb-a-harmadik-hullamra-egesen-maskepp-reagaltak-a-magyarok-mint-az-elsore-478544>.

LUTTENBERGER, Zoltán. *Pénzügyi tervezés*. Budapest: BABIKSZI, 2005.

M. ORBÁN, András. 2023. <https://magyarnemzet.hu/gazdasag/2023/03/nem-erezzuk-meg-azonnal-az-inflacio-csokkeneset>.

MAJOR, András. 2022. <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20230205/energiavalsag-latvanyos-abrakon-hogyan-sikerult-elkerulnie-europanak-a-legrosszabbat-595004>.

MEDGYESI, Csilla. 2022. <https://www.vg.hu/nemzetkozi-gazdasag/2022/10/jovore-jon-az-igazi-europai-energiavalsag>.

MKB ALAPKEZELŐ. 2022. <https://www.portfolio.hu/befektetes/20221229/mkb-gyenge-novekedesi-kilatasok-tartosan-magas-kamatszint-587618>.

MTI. 2022. <https://www.portfolio.hu/befektetes/20221125/valosaggal-omlik-europaba-az-amerikai-cseppfolyosított-gaz-581328>.

NAGY, Attila. 2022. <https://elemzeskozpont.hu/eu-energiavalsag-2022-osszegzes-valsag-okairol-megoldasairol>.

OSZLAY, Péter. 2022. <https://www.portfolio.hu/befektetes/20220131/erste-geopolitikai-es-monetaris-kockazatok-524109>.

Reuters. 2023. <https://www.reuters.com/markets/>.

SEGESVÁRI, Csaba. 2022. https://nepszava.hu/3165437_elszabadult-inflacio-miatt-szja-visszaterites-visszakerult-koltsegvetesbe.

- SZABÓ, ZSIDAY, László, Viktor. 2020. <https://www.portfolio.hu/uzlet/20200319/hafegyver-van-nalad-ne-felj-hasznalni-420551>.
- SZALAI, Bálint. 2023. <https://www.szabadeuropa.hu/a/inflacio-jelzok-jarvany-haboru-szankcio/32336051.html>.
- The Guardian*. 2023. <https://www.theguardian.com/business/economics>.
- TOMORI, Erika. Értékpapírhoz és a tőkepiac szabályozása. kötet. 2016.
- Trading Economics*. 2023. <https://tradingeconomics.com/>.
- VIROVÁ CZ, Péter. 2020. <https://www.portfolio.hu/befektetes/20200310/sotetben-tapogatozunk-meg-a-koronavirus-hatasaival-kapcsolatban-418737>.
- ZSIDAY, Viktor. 2020. január. <http://www.zsiday.hu/blog/%C3%A9vnyit%C3%B3-makro-%C3%A1lmodoz%C3%A1s>.

ÁBRÁK JEGYZÉKE

1. ábra: Háztartások betétállomány-változása 2020. októberig.....	7
2. ábra: Elsősorban mire tesz félre pénzt a hónap végén?	8
3. ábra: Befektetési eszközök változása 2022. február	9
4. ábra: Ön szerint Oroszországnak el kellett kezdeni a speciális katonai műveleteket, vagy nem?	10
5. ábra: Oroszország költségvetése 1/3-át fordítja védelmi kiadásokra	11
6. ábra: A szél- és napenergia részaránya az EU energiafelhasználásában.....	13
7. ábra: Brent és Ural típusú olaj árfolyamának összehasonlítása.....	14
8. ábra: Oroszország EU felé irányuló gázszállításának változása.....	15
9. ábra: Az Európai Unió gázellátása beszállító nemzetek szerint	16
10. ábra: Az európai gáztárolók töltöttségének előrejelzése	17
11. ábra: HUF/EUR árfolyam alakulása az elmúlt egy évben.....	18
12. ábra: Az infláció alakulása az elmúlt 1 évben	19
13. ábra: Lakossági állampapírok állományának alakulása.....	20
14. ábra: Befektetési döntési szempontok	27
15. ábra: A válaszadók lakhely szerinti megoszlása	28
16. ábra: A megkérdezettek iskolai végzettsége	28
17. ábra: Jelenleg rendelkezik-e megtakarítással?.....	29
18. ábra: Az elmúlt 5 évben változott-e a bevételeiből megtakarítható összeg nagysága? .	30
19. ábra: A jelenlegi gazdasági helyzetben van-e (további) lehetősége megtakarítani?.....	31
20. ábra: Az alábbiak közül mely tényező befolyásolja kockázatvállalási hajlandóságát? .	32
21. ábra: Jelenleg mely formában tartja megtakarításait?	33
22. ábra: Milyen devizanemben tartja megtakarításait?	34
23. ábra: Mely szempontokat tart fontosnak befektetési döntései során?	35
24. ábra: Befektetési döntéseinél milyen információkat tart fontosnak?.....	36
25. ábra: Az elmúlt öt évben változott-e kockázatvállalási hajlandósága?.....	37
26. ábra: Portfólió alacsony kockázatvállalásra	40
27. ábra: Portfólió közepes kockázatvállalásra.....	42

NYILATKOZAT

a diplomadolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: TOLNAI GABRIELLA
A Hallgató Neptun kódja: B8HJ7K
A dolgozat címe: **Befektetési lehetőségek hazánkban a lakossági szektorban**
az elmúlt időszak gazdasági eseményeinek tükrében
A megjelenés éve: 2023.
A konzulens tanszék neve: Befektetési, Pénzügyi és Számviteli Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott diplomadolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, s az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

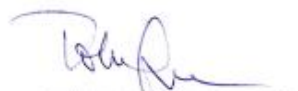
Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a Záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdonkezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe.

Kelt: Seregélyes, 2023. év április hó 27. nap

Hallgató aláírása

KONZULTÁCIÓS NYILATKOZAT

TOLNAI GABRIELLA (hallgató Neptun azonosítója: B8HJ7K) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a diplomadolgozatot¹ áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő védeésre javaslom / nem javaslom².

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*3}

Kelt: Gyöngyös, 2023. április 27.

Belső konzulens

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő aláhúzendó.

³ A megfelelő aláhúzendó.

MELLÉKLETEK

Lakossági megtakarítások hazánkban

https://docs.google.com/forms/u/0/d/1MdcAY_4pLQLjAzA88vtwM9...

Lakossági megtakarítások hazánkban

Tisztelt Válaszadó!

Tolnai Gabriella vagyok, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem vezetés és szervezés mesterszakos hallgatója. Kutatásom célja annak felmérése, hogy a jelenlegi gazdasági, geopolitikai helyzet mennyiben változtatta meg megtakarítási döntéseket és lehetőségeket. Kérem, a kérdőív kitöltésével segítse munkám diplomadolgozatom elkészítésében. A kitöltés önkéntes és névtelen, a válaszokat pedig kizárólag összesítve és a kutatás céljára használom fel! A kérdőív kitöltése nagyjából 5 percet vesz igénybe.

Jelenleg rendelkezik-e megtakarítással? *

☒ Igen

☐ Nem

A jelenlegi gazdasági helyzetben van-e (további) lehetősége megtakarítani? *

☒ Igen

☐ Nem

A jelenlegi gazdasági helyzetben van-e (további) szándéka megtakarítani? *

☒ Igen

☐ Nem

Cím nélküli szakasz

Jelenleg mely formában tartja megtakarításait? (több válasz adható) *

- ☐ készpénzben
- ☐ bankszámlán, lekötött betétben
- ☒ értékpapírokban (állampapír, befektetési jegy, részvény)
- ☐ ingatlanban (befektetési céllal vásárolt)
- ☐ aranyban

Milyen devizanemben tartja megtakarításait? *

- ☒ Forintban
- ☐ Devizában
- ☐ Mindkettőben

Kérem rangsorolja, általában mely szempontokat tart fontosnak befektetési döntésénél (1-es * a legkevésbé fontos, 5-ös a legfontosabb)

	1	2	3	4	5
Időtáv	☐	☐	☐	☐	☒
Elérhető hozam	☐	☐	☐	☐	☒
Biztonság	☐	☐	☐	☐	☒
Rugalmas hozzáférés	☐	☐	☐	☐	☒
Költségek	☐	☐	☐	☐	☒

Befektetési döntéseinél milyen információkat tart fontosnak? *

Pénzügyi tanácsadó szakvéleménye

Pénzügyi döntéseinél a következők közül mely tényező és milyen mértékben befolyásolja kockázatvállalási hajlandóságát? (1-es legkevésbé, 5-ös legjobban) *

	1	2	3	4	5
COVID	☐	☐	☒	☐	☐
Orosz-ukrán konfliktus	☐	☐	☐	☐	☒
Infláció	☐	☐	☐	☐	☒
Energiaár-változás	☐	☐	☐	☐	☒
Személyi jövedelemadó-kedvezmények	☐	☐	☐	☒	☐
Egyösszegű SZJA visszatérítés 2022-ben	☐	☐	☐	☒	☐

Az elmúlt 5 évben változott-e a bevételeiből megtakarítható összeg nagysága? *

- ☒ Igen, kis mértékben nőtt
- ☐ Igen, kis mértékben csökkent
- ☐ Igen, jelentősen nőtt
- ☐ Igen, jelentősen csökkent
- ☐ Nem változott

Az elmúlt 5 évben változott-e kockázatvállalási hajlandósága befektetéseinek kezelése során? *

- ☐ Igen, csökkent
- ☐ Igen, nőtt
- ☒ Nem változott

Lakhelye *

- ☐ Főváros vagy megyeszékhely
- ☐ Város
- ☒ Község

Iskolai végzettsége *

- ☐ középfokú
- ☒ gazdasági felsőfokú
- ☐ nem gazdasági felsőfokú
- ☐ a fentiekől eltérő

Az Ön életkora *

- ☐ 18-25 év
- ☐ 26-35 év
- ☐ 36-45 év
- ☐ 46-55 év
- ☒ 56-65 év
- ☐ 65 év felett

Ezt a tartalmat nem a Google hozta létre, és nem is hagyta azt jóvá.

Google Űrlapok